

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΚΘ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140 — ΤΗΛ. 718-308 | 1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1980 | ΑΡΙΘ. 21

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

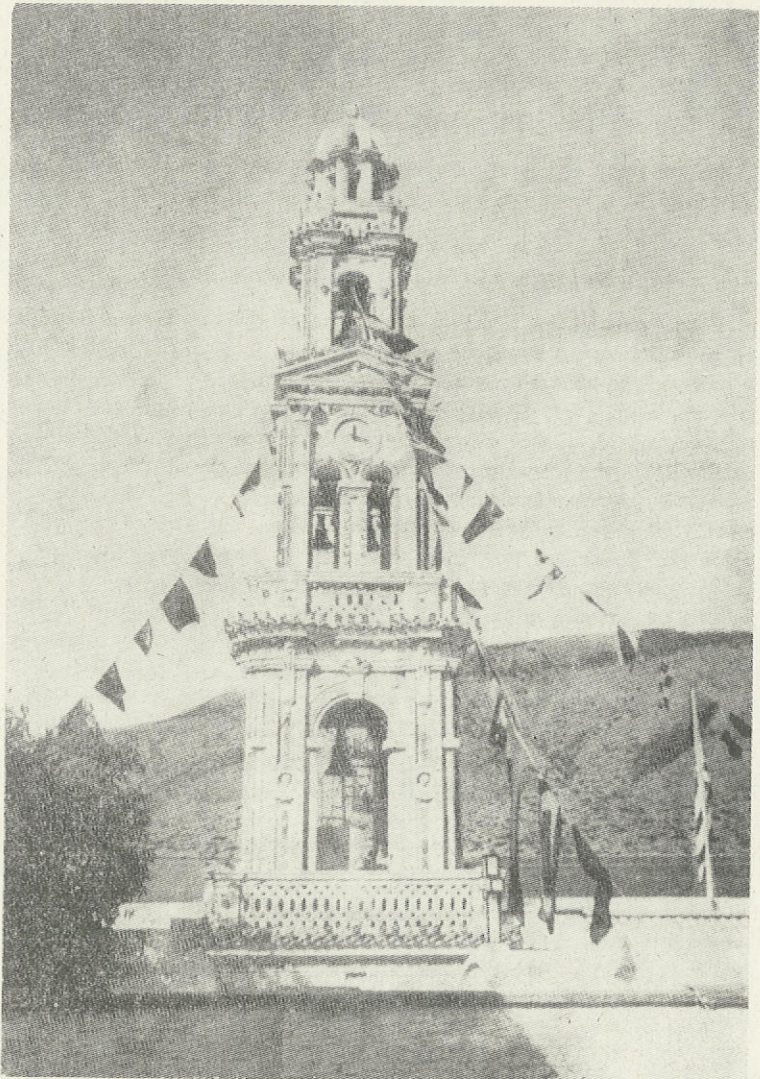
Πανορμίτης, ὁ Ἀρχάγγελος προστάτης τῶν νησιωτῶν. — Κων. Γ. Μπόνη, Ἀκαδημαϊκοῦ - Ὁμοτ. Καθηγ. Παν)μίου Ἀθηνῶν, Ἀποστολικοὶ Πατέρες, Ἰγνατίου Ἀντιοχείας Ἐπιστολαί, Β' Μαγνησιεύσιν Ἰγνατίου. — ΤΙΤΟ COLLIANDER, Γιά τόν καιρό τοῦ ἐσωτερικοῦ σκοταδιοῦ. — Σ. Π. Ντάντη, Ἀποφυγή ἀλλοίωσης τοῦ ἐσωτερικοῦ τῶν ἐκκλησιῶν μας. — Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Πρυτάνεως τοῦ Παν)μίου Ἀθηνῶν, Ἡ ἐποπτική διδασχὴ καὶ τὰ ἐποπτικά ἢ ὀπτικοακουστικά μέσα στήν χριστιανική ἀγωγή. — Ἰ. Μ. Χατζηφώτη, Πανορμίτης, ὁ Ἀρχάγγελος προστάτης τῶν νησιωτῶν. — π. Στεφ. Πουλή, Ἅγιος Νεκτάριος ὁ θαυματουργός. — Μητροπ. Μηθύμνης Ἰακώβου, Γιά τὴν ψυχή. — Μητροπ. Σάμου Παντελεήμονος, Ἀκολουθεῖ τὰ ἴχνη τους. — Δημ. Φερούση, Στήριγμα καὶ ἐλπίδα. — π. Στ. Π., Μία στιγμή παρακαλῶ. — Γ. Κ. Π., Γιά τὸ ἄλλο φύλο. — Ἰω. Φουντούλη, Καθηγ. Παν)μίου, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικές, κανονικές καὶ ἄλλες ἀπορίες. — Ἐπίκαιρα. — Τὸ βιβλίο. — Ε. Π. Λ., Εἰδήσεις ποὺ ἐνδ'αφέρουν τοὺς Ἐφημερίους.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἰεσίου 1 — Ἀθῆναι 140. Πρωστ. Τυπογραφείου Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀναστασάκη 3 Ζωγράφου. Τηλ. 7787.978.

ΠΑΝΟΡΜΙΤΗΣ

Ο ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΣ ΠΡΟΣΤΑΤΗΣ ΤΩΝ ΝΗΣΙΩΤΩΝ

Οἱ ναυτικοὶ καὶ κατ' ἐξοχήν οἱ Δωδεκανήσιοι, ζητοῦν τὴ βοήθεια τοῦ Ταξιάρχῃ Μιχαήλ τοῦ Πανορμίτη, ποὺ τὸ μοναστήρι του εἶναι χτισμένο σ' ἓνα θαυμάσιο φυσικὸ ὄρμο στὴ Σύμη (8 Νοεμβρίου).

ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΙΡΟ
ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ
ΣΚΟΤΑΔΙΟΥ

Του Tito Colliander
Ὁρθοδόξου Φιλλανδοῦ

Ὁ καιρὸς ἀλλάζει καὶ γίνεται ἀπὸ συννεφιασμένους αἴθριοις ἢ ἀπὸ ξηρὸς ἔροχερός. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τοὺς ἀνθρώπους. Πρέπει νὰ ἴναι κανεὶς ἕτοιμος νὰ δεῖ τὸν ἥλιο νὰ σκεπάζεται ἀπὸ σύννεφα μερικὲς φορές. Καὶ οἱ ἅγιοι ἔχουν τὶς σκοτεινὲς τοὺς στιγμῆς, τὶς σκοτεινὲς μέρες καὶ ἑβδομάδες. Λένε οἱ ἴδιοι, ὅτι τότε τοὺς ἔχει ἀφήσει ὁ Θεὸς γιὰ νὰ μπόρῃσιν νὰ καταλάβουν καὶ νὰ ἐκτιμήσουν σωστὰ τὸν ἑαυτὸ τους, βλέποντας πόσο οἰκτροὶ καὶ ἄθλιοι εἶναι, ὅταν στηρίζονται στὶς δικές τους δυνάμεις καὶ δὲν ἐνισχύονται ἀπὸ τὸν Κύριο. Οἱ σκοτεινὲς αὐτὲς καταστάσεις ποὺ φαίνονται γελοῖες καὶ ἄκαρπες, ἐνῶ μᾶς πολιορκοῦν συγχρόνως ἀμφιβολίες καὶ πειρασμοί, εἶναι ἀναπόφευκτες. Εἶναι ὅμως δυνατὸ νὰ καταλήξουν καὶ σὲ θετικὰ ἀποτελέσματα.

Ἐνα ὠραῖο παράδειγμα γιὰ τὴν κατανίκηση αὐτῶν τῶν σκοτεινῶν ἡμερῶν μᾶς δίνει ἡ ὁσία Μαρία ἡ Αἰγυπτία. Ἐπὶ σαράντα ὀκτὼ ὀλόκληρα χρόνια ζοῦσε στὴν ἔρημο πέρα ἀπὸ τὸν Ἰορδάνη. Ἐκεῖ πολὺ συχνὰ τὴν περικύκλωναν ὀρμητικοὶ οἱ πειρασμοὶ καὶ οἱ ἀναμνήσεις τῆς περασμένης ἀμαρτωλῆς ζωῆς τῆς στὴν Ἀλεξάνδρεια. Τὴν τραβοῦσαν δελεαστικὰ στὰ ἴδια μονοπάτια σπρώχνοντάς τὴν νὰ ἐγκαταλείψει τὴ διαμονὴν στὴν ἔρημο ποὺ ἐλεύθερα εἶχε διαλέξει. Ὅμως αὐτὴ δὲν ἄφηνε τὸν ἑαυτὸ τῆς νὰ νικηθεῖ καὶ νὰ υποχωρήσει. Ἐπεφτε κάτω στὴ γῆ. Παρακαλοῦσε ἀπὸ τὰ θάθη τῆς καρδιάς τῆς τὸν Κύριο νὰ σπεύσει νὰ τὴ βοηθήσει. Καὶ δὲ σηκωνόταν προτοῦ ταπεινωθεῖ ἡ καρδιά τῆς καὶ εἰρηνεύσει. Τὰ πρῶτα χρόνια ἦταν δύσκολα. Ἐπρεπε νὰ μένει ἐπανειλημμένα καὶ γιὰ πολλὰ μέρουχτα πεσμένη καταγῆς. Καὶ χρειάστηκε νὰ περάσουν δεκαεφτά χρόνια μὲ τέτοιο σκληρὸ ἀγῶνα. Ὑστερὰ ὅμως ἀπ' αὐτὸ τὸν ἀγῶνα ἦρθε ὁ καιρὸς τῆς γαλήνης καὶ τῆς ἀνάπαυσης.

Μεῖνε λοιπὸν καὶ σὺ ἡμερος καὶ γαλήνιος τὶς μέρες αὐτές. Μὴν ἀφήνεις τὸν ἑαυτὸ σου νὰ δελεαστεῖ ἀπὸ τὶς χίλιες δυὸ γοητευτικὲς εὐκαιρίες καὶ τοὺς πειρασμοὺς τῆς κοσμικῆς ζωῆς, γιὰτὶ τότε εἶναι πιὸ εὐκόλο νὰ νικηθεῖ.

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ
ΙΓΝΑΤΙΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ
ΚΕΙΜΕΝΟΝ

Β'. ΜΑΓΝΗΣΙΕΥΣΙΝ ΙΓΝΑΤΙΟΣ *

Του κ. ΚΩΝΣΤ. Γ. ΜΠΟΝΗ

Ἀκαδημαϊκοῦ

Ὁμ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

X. 1. Μὴ οὖν ἀναισθητῶμεν τῆς χρηστότητος αὐτοῦ. ἐὰν γὰρ ἡμᾶς μιμήσεται καθὰ πράσσομεν, οὐκ ἔτι ἐσμέν. διὰ τοῦτο, μαθηταὶ αὐτοῦ γενόμενοι, μάθωμεν κατὰ Χριστιανισμόν ζῆν. ὅς γὰρ ἄλλω ὀνόματι καλεῖται πλέον τοῦτου. 5 οὐκ ἔστιν τοῦ Θεοῦ. 2. ὑπέρθεσθε οὖν τὴν κακὴν ζύμην, τὴν παλαιωθεῖσαν καὶ ἐνοξίσασαν, καὶ μεταβάλεσθε εἰς νέαν ζωὴν, ὃ ἔστιν Ἰησοῦς Χριστός. ἀλίσητε ἐν αὐτῷ, ἵνα μὴ διαφθαρή τις ἐν ὑμῖν, ἐπεὶ ἀπὸ τῆς ὁσμῆς ἐλεγχθήσεσθε. 3. ἄτοπὸν ἔστιν, Ἰησοῦν Χριστὸν λαλεῖν καὶ Ἰουδαῖζεν. ὃ γὰρ 10 Χριστιανισμὸς οὐκ εἰς Ἰουδαισμόν ἐπίστευσεν, ἀλλ' Ἰουδαϊσμός εἰς Χριστιανισμόν, εἰς ὃν π ᾧ σ α γ λ ῶ σ σ α π ι σ τ ε ῦ σ α σ α εἰς θεὸν συνήχθη.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 210 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 20 τεύχους.

2. ἐὰν g: ἄν G I μιμήσεται G: μιμήσεται gL Lightf., Funk, Hilgenf. I πράσσομεν G I 7. «ὃ ἔστιν» G: ὅς ἔστιν L I ἀλίσητε GL: ἀλίσητε g: conjugamini A (=συνεζεύχθητε, συνεδέθητε, ἠνώθητε) I 8. ὁσμῆς L: ὀρμῆς G I 9. Ἰησοῦν Χριστὸν LAg: Χριστὸν Ἰησοῦν G I 11. εἰς ὃν gSf (in quo) A (in eum): ὅς G (L): ᾧ Lightf. I 12. συνήχθη: congregaretur L (=συνηθροίσθη).

(Ἀπόδοσις εἰς ἀπλήν νεοελληνικὴν γλῶσσαν)

X. 1. Ἄς μὴ γινώμεθα λοιπὸν ἀναισθητοὶ εἰς τὴν χρηστότητά Του (τὴν ἀγαθότητά Του). Διότι ἐὰν ἤθελε μᾶς μιμηθῆναι σὲ ὅσα πράττομεν, δὲν εἴμεθα πλέον ἄξιοι νὰ ζῶμεν. Διὰ τοῦτο, ἀφοῦ ἐγίναμεν μαθηταὶ Του, ὀφείλομεν νὰ μάθωμεν νὰ ζῶμεν σύμφωνα μὲ τὰς ἀρχὰς τοῦ Χριστιανισμοῦ. Διότι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος φέρει ἐπὶ πλέον καὶ ἄλλο ὄνομα, οὗτος δὲν ἀνήκει εἰς τὸν Θεόν. 2. Ἀπορρίψατε λοιπὸν τὴν κακὴν ζύμην ποὺ ἐπάλλησε καὶ ἐξύμνησε καὶ νὰ μεταβληθῆτε σὲ νέαν ζωὴν, ποὺ εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Ἀλατισθῆτε (γενόμενοι εὐχάριστοι) εἰς Αὐτόν, διὰ νὰ μὴ διαφθαρή (σαπίση καὶ καταστραφῆ) κανεὶς ἀπὸ σᾶς, διότι ἀπὸ τὴν ὁσμὴν (τὴν καλὴν ἢ κακὴν, ἤτοι τὴν δυσοσμίαν) θὰ ἐλεγχθῆτε (θὰ κριθῆτε καὶ θὰ ἀποκαλυφθῆτε). 3. Εἶναι ἄτοπον (ἀνεπίτρεπτον), νὰ ὁμολογῆ κάποιος τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ συγχρόνως νὰ Ἰουδαῖζῃ. Διότι ὁ Χριστιανισμὸς δὲν ἐπίστευσεν εἰς τὸν Ἰουδαϊσμόν, ἀλλ' ὁ Ἰουδαϊσμός εἰς τὸν Χριστιανισμόν, εἰς τὸν ὁποῖον «π ᾧ σ α γ λ ῶ σ σ α» ποὺ ἀφοῦ ἐπίστευσεν (καὶ ὁμολογεῖ τὴν πίστιν εἰς Αὐτόν) συνεκεντρῶθη ἀφοσιωθείσα εἰς τὸν Θεόν.

1. «τῆς χρηστότητος αὐτοῦ»: Πβλ. Ρωμ. 2,4. Β' Πέτρ. 3,15

3-4. «μάθωμεν κατὰ Χριστιανισμόν ζῆν»: Κατὰ τὰς Πράξ. 11,26 ἐν Ἀντιοχείᾳ τὸ πρῶτον οἱ πιστεύσαντες εἰς Χριστὸν ὀνομάσθησαν «χριστιανοί». Ὡς δὲ λέγει ὁ J. A. Klei s t, The Epistles of St. Clement of Rome and St. Ignatius of Antioch (Ancient Christian Writers 1) Westminster - London 1946, 127: «Since the name originated at Antioch, it is not surprising that I g n a t i u s is the only Apostolic Father who uses it». Πβλ. Ἰγν. Ἐφ. 11,2. Τρ. 6,1. Ρωμ. 3,2. Πολ. 7,3. Τὸ πρῶτον ἐπίσης χρησιμοποιεῖται καὶ ὁ ὄρος «Χριστιανισμὸς» ὑπὸ τοῦ Ἰγνατίου ἐν ταῦθα, ἤτοι Μαγν. 10, 1. 3. Ρωμ. 3, 3. Φιλαδ. 6,1. 5. «ζύμην»: Πβλ. Α' Κορ. 5,7. Ἐξοδ. 13,7 (ζύμη-ἄζυμα).

7. «ἀλίσητε» (ἀλατισθεῖτε): Πβλ. Ματθ. 5,13. Μαρκ. 7,49 ἐ. Λουκ. 14,34 ἐ. Κολ. 4,6. 11. «πᾶσα γλῶσσα»: Πβλ. Φιλιππ. 2,11. Ἦσ. 66,18.

Ο έσωτερικός διάκοσμος στις παλιές εκκλησίες ήταν συνήθως αντικείμενο περίσσιας φροντίδας από μέρους τεχνιτών, που είχαν καλλιεργημένη την αίσθηση της ισορροπίας ανάμεσα στις ανθρώπινες λατρευτικές ανάγκες και στις απαιτήσεις της υψηλής θρησκευτικής μας τέχνης. Έτσι το μάτι εύκολα μπορεί, και σήμερα ακόμη, να διακρίνει μέσα σ' ένα παλιό ναό, πόσο προσεκτικά είναι ταγμένες στο χώρο οι τοιχογραφίες και οι φορητές εικόνες, τα σοφά διαλεγμένα εικονογραφικά τους θέματα, τα ζεστά χρώματα των παραστάσεων και ή ειρηνική έκφραση των μορφών. Οι άγιογραφίες αυτές δέν στολίζουν μόνο το χώρο, ικανοποιώντας έτσι αισθητικά τόν πιστό, αλλά παράλληλα του διδάσκουν βασικές αλήθειες της πίστης, του υπενθυμίζουν με σχετικά παραδείγματα τόν αγώνα για τή σωτηρία και, γενικά, τόν βοηθοῦν νά μετέχει στή θεία λατρεία.

Τήν ισορροπία αυτή διαταράσσει πολλές φορές ή καλοπροαίρετη, ίσως, έξωραίστική μας διάθεση, που φιλοδοξεί νά συμπληρώσει ή νά μεταβάλει τήν σοφή τάξη μέσα στήν εκκλησία. Τό αποτέλεσμα όμως τής προσπάθειας αυτής είναι συνήθως άρνητικό ή και άνεπανόρθωτα καταστρεπτικό. Τελευταία, λοιπόν, συμβαίνει παλαιοί νασι ν' άπογυμνώνονται έσωτερικά από τά πολύτιμα και περίτεχνα διακοσμητικά τους στοιχεία και τή θέση τους νά καταλαμβάνουν «φθνήα» παράγωγα τής σύγχρονης βιομηχανίας. Έντυπωσιακές ζωγραφίες πάνω σέ χαρτί και σέ ξύλο, φανταχτερά σκεύη και αντικείμενα χωρίς καλαισθησία, ξύλι-

'Αποφυγή άλλοίωσης του έσωτερικού των εκκλησιών μας

Του κ. Σ. Π. ΝΤΑΝΤΗ

να τέμπλα και στασιδία με πρόχειρη κατασκευή τοποθετούνται εδώ κι εκεί, προσβάλλοντας και άλλοιώνοντας τόν λατρευτικό χώρο. Θά ήταν προτιμότερο ή θέση κάποιου κατεστραμμένου αντικειμένου του ναού νά έμνε κενή, παρά νά τήν έπαιρνε ένα κακόγουστο βιομηχανικό κατασκεύασμα.

Σοβαρή άλλοίωση προξενείται επίσης και από τις πρόχειρες μικροεπισκευές και διορθώσεις, που έπιχειροῦνται στόν ίδιο χώρο, χωρίς προηγούμενη υπεύθυνη μελέτη και καλαισθητή διάθεση. Και στήν περι-

πτωση αυτή ή άλόγιστη χρήση τσιμέντου, πλαστικών χρωμάτων, μεταλλικών κουφωμάτων, καθώς και τόν πέρασμα καλωδίων πάνω από διακοσμημένες έπιφάνειες παραμορφώνουν άπαράδεκτα τόν έσωτερικό των εκκλησιαστικών μας μνημείων.

Ο λατρευτικός χώρος, όταν ύποστει έπεμβάσεις με μέσα και υλικά τής σύγχρονης τεχνικής, ακατάλληλα και κατά τήν αρχαιολογική αντίληψη, άλλοιώνεται χωρίς άλλο και δέν έπιτελεί τόν κύριο σκοπό του, τή δημιουργία δηλαδή λατρευτικής και κατασκευτικής άτμόσφαιρας.

Η καλαισθησία αυτή και ή καθαρωμένη τάξη, νομίζουμε ότι πρέπει ν' άποτελεί τόν κριτήριο και για τήν έσωτερική διαμόρφωση και διακόσμηση των νεώτερων εκκλησιών μας.

Γιά τούς παραπάνω λόγους έπιβάλλεται ν' άποτρέπονται τέτοιου είδους έπιβλαβείς έπεμβάσεις και νά ύποστηριχθοῦν οι κατά τόπους προσπάθειες για τήν αναβίωση των κλάδων τής παραδοσιακής εκκλησιαστικής μας τέχνης, δηλαδή τής άγιογραφίας, τής ξυλογλυπτικής και τής μεταλλοτεχνίας. Από τήν άλλη μεριά οι υπεύθυνοι για τήν εύπρέπεια των εκκλησιών μας, αλλά και οι πιστοί, καλό θά είναι νά εμφανίζονται περισσότερο άπαιτητικοί και έκλεκτικοί, όταν προμηθεύονται αντικείμενα και άφιερώματα, που προορίζονται για τή διακόσμηση των ιερών χώρων.

Συντηρήτρια του ύπουργείου Πολιτισμού και Έπιστημών, έργάζεται σέ τοιχογραφία του Ναού τής Παντάνασσας στό Μυστρά.

Ἡ ἐποπτική διδαχή καὶ τὰ ἐποπτικά ἢ ὀπτικοακουστικά μέσα στὴν χριστιανικὴ ἀγωγή

Τοῦ κ. **ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ**
Πρυτάνεως τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ἡ χριστιανικὴ ἀγωγή ἔμπορεῖ καὶ ἐπιβάλλεται νὰ χρησιμοποιήσῃ εὐρύτατα τὸ ἐποπτικὸ στοιχεῖο στὴν διδασκαλία. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὸ ἄριστο πρότυπο εἶναι αὐτὸς ὁ Κύριος. Κάθε τι ποῦ ἔβλεπε στὸ περιβάλλον του γινόταν μέσο νὰ ἀναχθῇ ὁ ἴδιος σὲ ὑψηλότερες σφαῖρες καὶ νὰ καταστήσῃ ἀντιληπτὸ στοὺς ἄλλους κατὰ ὑψηλότερο.

Ὡς ἄριστος παιδαγωγὸς ὁ Θεὸς Διδάσκαλος χρησιμοποιεῖ πλῆθος παρομοιώσεων, συγκρίσεων καὶ εἰκόνων. Ἔτσι τὸν Σίμονα μετονομάζει Πέτρο, γιατί ἡ ὁμολογία τῆς πίστεώς του ἔμοιαζε πρὸς θεμέλιο λίθο, πάνω στὸν ὁποῖο ἔπρεπε νὰ οἰκοδομηθῇ ἡ Ἐκκλησία. Οἱ Φαρισαῖοι παραβάλλονται πρὸς τυφλοὺς, πὺν ὁδηγοῦν ἄλλους τυφλοὺς. Οἱ μαθητὲς τοῦ Κυρίου, παρομοιάζονται πρὸς πρόβατα ἀνάμεσα σὲ λύκους. Ἡ φρόνηση καὶ ἡ ἀγιότης τους παραβάλλεται πρὸς τὸν «φρόνιμον ὄφιν καὶ τὰς ἀκεραίας περιστεράς». Ὁ Σατανᾶς μοιάζει πρὸς ἀστραπή, πὺν ἔπεσε ἀπ' τὸν οὐρανό.

Ἄλλὰ καὶ οἱ παραβολὲς καὶ οἱ παρομιεῖς ἢ ἀλληγορίες αὐτοῦ δὲν εἶναι παρὰ ἐκτενεῖς μεταφορές. «Ἐντεῦθεν τὰ διάφορα γεωργικὰ ἔργα, αἱ κλιματολογικαὶ συνθήκαι τῆς χώρας, τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα τῆς Παλαιστίνης, τὸ ἐμπόριόν της καὶ ἡ βιομηχανία της, ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ καὶ τὸ περιβάλλον της, αἱ διάφοροι κοινωνικαὶ τάξεις τῶν ἀνθρώπων, μύρια λεπτομέρειαι τῆς καθημερινῆς καὶ τῆς κοινωνικῆς ζωῆς παρέχουν εἰς αὐτὸν ἐπιχειρήματα καὶ παραδείγματα, διὰ τῶν ὁποίων καθιστᾷ τὴν ἠθικὴν ἢ δογματικὴν διδασκαλίαν ἐποπτικὴν καὶ περισσότερον εὐληπτον καὶ αἰσθητήν. Οὕτως ἡ βροχή, τὴν ὁποίαν φέρουσιν οἱ ἀνατο-

λικοὶ ἄνεμοι, ἢ βλαστάνουσα συκῆ, ἦτις διὰ τῶν πρασίνων καὶ ἀνισχόντων ὀφθαλμῶν της ἀναγγέλλει τὴν εἴσοδον τοῦ ἔαρος, ὁ κάλαμος ὁ ὑπὸ τῶν ἀνέμων σαλευόμενος, τὸ γλεύκος, ἢ ὁ νέος οἶνος ὁ διὰ τῆς ζυμώσεως αὐτοῦ ἐπαπειλῶν τὴν διάρρηξιν πεπαλαιωμένων ἀσκῶν, ἢ ἀμεριμνησία τῶν πτηνῶν καὶ ἡ πολυχρῶμος καὶ θελκτικὴ ἀμφίεσις τῶν ἀνθέων, ἢ ἀποπλάνησις τοῦ προβάτου καὶ ἡ ἀνεύρεσις αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἀναζητοῦντος τοῦτο ποιόμενος, ἢ στοργὴ τῆς ὄρνιθος περισυλλεγούσης τὰ νοσσία ἑαυτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας της, ἢ αἰμοβορία τοῦ λύκου, ἢ περὶ τὰ θνησιμαῖα συνάθροισις τῶν ἀετῶν, τὰ ἐν ταῖς πλατείαις καὶ ταῖς ὁδοῖς παίγνια τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, γάμοι, κηδεῖαι, ἀσθενεῖς, ἰατροί, πτωχοί, πλούσιοι, τελῶναι, ἱερεῖς, φαρισαῖοι, τὰ διάφορα μέλη τῆς οἰκογενείας, γονεῖς, τέκνα, δούλοι, οἰκονόμοι, φίλοι καὶ ἐχθροί, κλέπται καὶ λησταί, ποιμένες, ποιμνία ὁδηγούμενα εἰς τὴν μάνδραν ἢ εἰς τὴν βοσκήν παρέχουσιν εἰς αὐτὸν ἀναλογίας καὶ συγκρίσεις, ἵνα διασαφήσῃ τὴν διδασκαλίαν Του καὶ ἐντυπώσῃ αὐτὴν βαθύτερον εἰς τὰς διανοίας τῶν ἀκροατῶν Του» (Παναγιώτου Τρεμπέλα, Ἰησοῦς ὁ ἀπὸ Ναζαρέτ, β' ἔκδοσις, Ἀθῆναι, 1940, σ. 191).

Ἐὰν τὸ ἐποπτικὸ στοιχεῖο εἶναι ἀρεστὸ στοὺς ἐνήλικες, πολὺ περισσότερο γίνεται εὐχάριστα δεκτὸ ἀπὸ τὰ παιδιὰ καὶ τοὺς νέους.

Ἐπειτα πρέπει νὰ λεχθῇ ὅτι ἡ χρῆσις τῆς ἐποπτείας ὑποβοηθεῖ τὸν συγχρονισμό τοῦ ὀρθοδόξου μορφωτικοῦ ἔργου. Στὴν ἐπίτευξιν τοῦ συγχρονισμοῦ τούτου συντελοῦν τὰ ἐποπτικά ἢ ὀπτικοακουστικά μέσα, τῶν ὁποίων πρέπει νὰ γίνεται εὐρυτάτη χρῆσις στὴν χριστιανικὴ ἀγωγή, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν, ὅτι ἡ χρῆσις αὐτὴ δὲν εἶναι αὐτοσκοπὸς ἢ κάποια ἀπλή ψυχαγωγικὴ ἐκδήλωσις, ἀλλὰ ἀποβλέπει στὴν πραγματοποίηση τοῦ ὀρθοδόξου μορφωτικοῦ ιδεώδους.

Τὰ κυριότερα τῶν ἐποπτικῶν τούτων μέσων εἶναι: 1) προβολεῖς καὶ προβαλλόμενα ὑλικά, δηλαδὴ διασκόπια, πὺν προβάλλον διαφάνειες (slides, film strips, κινηματογραφικὲς ταινίες)· ἐπισκόπια, πὺν προβάλλον ἀδιαφανεῖς εἰκόνες ἢ πλατυσμένα ἀντικείμενα· ἐπιδιασκόπια, πὺν προβάλλον ταυτόχρονα ἢ χωριστὰ τόσον διαφάνειες, ὅσο καὶ μὴ διαφανεῖς εἰκόνες· 2) πίνακες (μαυροπίνακες, πίνακες φανέλλας, πίνακες ἐκθεμάτων, ἠλεκτρικοὶ ὀπτικοὶ πίνακες μὲ μι-

Συνέχεια στὴ σελ. 239

Πανορμίτης, ὁ Ἀρχάγγελος προστάτης τῶν νησιωτῶν

Τοῦ κ. Ι. Μ. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗ

«Ὁρθὸς κρατῆς τὴν ἐντολὴν τὴν πύρινη,
φωτιὰ τὸ σπαθί, γλόγα τὸ μάτι, ἀγοιῶδαν
ἀστροφίεις, διάκος ντυμένος, τὰ μαλλιά χυτά,
ξανθὰ στοὺς ὤμους, τὸ θημιόθυρο κρατιῶτας
κλεισιὸ σπῆς ἐκκλησιῶς τὸ ἡμίφωτο,
ἀρχάγγελε, σιγητὴ καὶ πλαιοφτέρουγε, ἀναπόφευχτε,
τοῦ ἀναπάντεχου θανάτου ἀπειλὴ καὶ σύντροφε,
ὕπομνηστορα τῆς ἡμέρας τῆς Κρίσεως...
Σήμερα σὲ προσέχω πρώτη φορὰ στὴ λειτουργία,
πὼς τὸ σπαθί σου δὲν εἶναι πύρινο, τὸ βλέμμα σου
(δὲν ἔχει γλόγα
κι ἡ ὄψι σου σκορπᾷ ἰλαρότητα καὶ γαλήνη,
καθὼς δὲν εἶσαι ὁ φόβος, εἶσαι ἡ Ἐλπίδα...».

Ν. Β. ΤΩΜΑΔΑΚΗΣ (Ποιήματα, ἐπιλεγ. καὶ φιλ. ἐπιμέ-
λεια Ἰ. Μ. Χατζηφώτη, Ἀθήνα 1973, σελ. 31).

Ἔτσι ἀκριβῶς βλέπουν οἱ Δωδεκανήσιοι, μὰ καὶ οἱ Κρητικοὶ κ' οἱ Πειραιῶτες, στοὺς ὁποίους ἡ φήμη τοῦ ἔχει εὐρύτατα διαδοθῆ, τὸν Πανορμίτη, τὸν Ἀρχάγγελο Μιχαήλ, πολιούχο ὄλου τοῦ συμπλέγματος, θαυματουργὸ καὶ λαοφιλέστατο, ὅχι σὰν «τιμωρὸ», ἀλλὰ σὰν προστάτη καὶ παραστάτη τους. Ἐνας λαὸς ναυτικός σὰν τὸν δικό μας ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ πολλοὺς προστάτες Ἁγίους. Ὅσο κι ἂν ὁ Ἄη - Νικόλαος τρέχει ἀσταμάτητα ἀπὸ ἄκρη σὲ ἄκρη τῆς θάλασσάς μας καὶ μακρύτερα ἀπ' αὐτήν, στὰ ξένα νερά, ὅπου φτάνουν τὰ καράδια μας, γιὰ νὰ δώσῃ χέρι βοήθειας στοὺς θαλασσινοὺς μας ποὺ δοκιμάζονται, οἱ ἀνάγκες εἶναι μεγάλες. Γι' αὐτό, οἱ ναυτικοὶ τοῦ τόπου μας ἐπικαλοῦνται κι ἄλλους Ἁγίους. Κατ' ἐξοχὴν οἱ Δωδεκανήσιοι, ποὺ ἀποζοῦν κυρίως ἀπὸ τῆς θάλασσα, ζητᾶνε τὴ βοήθεια τοῦ Ταξιάρχου Μιχαήλ τοῦ Πανορμίτη, ποὺ τὸ μοναστήρι του εἶναι χτισμένο σὲ ἓνα θαμάσιο φυσικὸ ὄρυγμα στὸ σφουγγαρονήσι τῆς Σύμης. Σ' αὐτὸν καταφεύγουν φυσικὰ οἱ Συμιακοί, ἐξ ἴσου ὅμως καὶ οἱ σφουγγαράδες, οἱ φαράδες καὶ οἱ ναυτικοὶ τῶν γύρω νησιῶν. Χαρακτηριστικὸ εἶναι ὅτι μοναστήρι πρὸς τιμὴν τοῦ ἔχει ἀνεγερθῆ καὶ στὴ Χάλκη, ὅπου τὸν λένε Παλαρηνιώτη. Γράφει: γι' αὐτὸ ὁ ἀείμνηστος ἱστορικός τοῦ νησιοῦ Κωνσταντῖνος Ἡλιάδης:

«Τὸ μοναστήρι τοῦ Ταξιάρχου Μιχαήλ τοῦ Πανορμίτου, δλόασπρο ἱερὸ μαργαριτάρι στὸ περιδέραιο τῶν

λοιπῶν Μοναστηριῶν τῆς Χάλκης, δίνει μιὰ ἄλλη ιδιαίτερη συγκίνησι στὸ Λαὸ μας, γιὰτὶ μὲ τὴν Ἁγία του Χάρι τῶν Ταξιάρχων, κατὰ τὰς 8 Νοεμβρίου, συμπίπτει ἡ ἐπάνοδος τῶν θαλασσοδαρμένων σφουγγαράδων μας, ποὺ νικηταὶ πρὸς τίς σκληρότερες τῆς θάλασσα, ἐπιστρέφουν χαρούμενοι ξανά στὸ ἀγαπημένο τους νησί, κοντὰ στοὺς δικούς τους ποὺ τοὺς ὑποδέχονται μὲ ἀγαλλίασι. Καὶ εἶναι συγκινητικὸ τὸ εὐλαδικὸ προσκύνημα ὄλων αὐτῶν τῶν συμπατριωτῶν μας θαλασσινῶν, καθὼς ξεκινοῦν καὶ φθάνουν ἀνηφορίζοντες ὡς πάνω στὸ γραφικὸ αὐτὸ Ἐκκλησιάκι, γιὰ νὰ προσκυνήσουν τὴν Ἁγία εἰκόνα ποὺ τοὺς ἀξίωσε στὸ γυρισμὸ τους ξανά στὸ νησί. Καὶ εἶναι καὶ ἓνα ἄλλο ἔθιμο τῆς Χάλκης ἀπλωμένο στὸν Νάον αὐτὸν μὲ τὴν ὀλοχαρούμενη ἐξωτερικὴ θωριά του, ὅσο καὶ ζωηρόχρωμη Ἁγιογραφία του, καὶ τὸν ἔναστρο οὐράνιο θόλο του, νὰ βαπτίζουν μωρὰ κατὰ τὴ Χάρι του, σὰν Ἁγιο τάξιμο» (βλ. Ἡ Χάλκη τῆς Δωδεκανήσου, τόμ. α', Ἀθήνα 1950, σσ. 316 - 317).

Τὴ διάδοση τοῦ Πανορμίτη ὡς θαλασσινοῦ Ἁγίου τὴ μαρτυρᾷ κατὰ τὸν καλύτερο τρόπο ἡ ὑπαρξὴ μετοχίων του στὴ Ρόδο, τὴν Κῶ, τὸ Καστελλόριζο, τὴν Κρήτη καὶ παλαιότερα στὴν ἀπέναντι Μικρασία. Τὸν λένε στὴν Κάσο Πανελειμιώτη, στὴν Κάρπαθο Παλιαρμιώτη, στὴν Κῶ Παλερμιώτη, στὸ Καστελλόριζο Παλερμιώτη, στὴν Κάλυμνο Παλιερμιώτη, στὴ Ρόδο Παραρμιώτη. Στὸ Καστελλόριζο, ἐξ ἄλλου, ὑπῆρχαν παλιὰ μεταβυζαντινὰ εἰκονίσματα τοῦ Ταξιάρχου μὲ τὴν εἰδικὴ ὀνομασία τοῦ Πανορμίτη, χῶρια οἱ χάρτινες εἰκόνες τοῦ Ἁγίου, ποὺ ἐπαιρναν οἱ Δωδεκανήσιοι ἀπὸ τὸ μοναστήρι καὶ ἀναρτοῦσαν στὰ σπίτια τους. Ἐκεῖ μπορούμε νὰ δοῦμε μπροστὰ στὸ θαυματουργὸ εἰκονίσμα τοῦ Ταξιάρχου νὰ κρέμονται πλῆθος τὰ ἀσημένια καὶ χρυσὰ ὀμοιώματα καρδιῶν, ὅπως καὶ στὸ μουσεῖο τοῦ μοναστηριοῦ ὑπάρχουν μικρὰ ξύλινα καρδάκια, τάματα τῶν ναυτικῶν μας. Ὅρισμένα ἀπὸ αὐτὰ εἶναι ἐξαιρετὰ ἔργα τέχνης.

Σὲ κάθε δύσκολη ἀνάγκη, ὁ εὐσεβὴς δωδεκανησιακὸς λαὸς θὰ καταφύγῃ στὴ μεσιτεία τοῦ Ἁγίου, κι ἂν ζητήσουν τὴ βοήθειά του συνειδητὰ, τότε ὀπωδῆποτε θὰ κάνη τὸ θαῦμα του. Κάθε τόσο σὲ κάποιον πανηγύρι του καὶ κάποιος ἄρρωστος θὰ δῇ τὴν ὕγειά του. Εἶναι πολὺ γνωστὴ ἡ περίπτωση τοῦ ἀφιερωμένου σήμερα στὴ μονὴ

Συνέχεια στὴ σελ. 234

“Άγιος Νεκτάριος ὁ θαυματουργός

Τοῦ π. ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΠΟΥΛΗ

Ὁ ἅγιος Νεκτάριος γεννήθηκε στὴ Σηλυβρία τῆς Θράκης τὴν 1η Ὀκτωβρίου 1846, ἀπὸ φτωχοὺς μὲν, ἀλλὰ εὐσεβεῖς γονεῖς, τὸ Δῆμο καὶ τὴ Βασιλική. Διδάχθηκε τὰ πρῶτα γράμματα στὴ γενέτειρά του. Μετὰ πῆγε στὴν Κωνσταντινούπολη νὰ συνεχίσῃ τὶς σπουδές του καὶ ἐπειδὴ ἦταν φτωχός, σπουδάζε ἐργαζόμενος. Ἀπὸ μικρὸ παιδί, ὁ ἅγιος, «πλήρης πίστεως καὶ πνεύματος Ἁγίου», ποθοῦσε νὰ διδάξῃ τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ στοὺς ἀνθρώπους, νὰ κατηχήσῃ, νὰ νουθετήσῃ, νὰ ἀσση ψυχές.

Σὲ ἡλικία 20 ἐτῶν διωρίσθηκε δημοδιδάσκαλος στὸ Λίθειο τῆς Χίου. Πρῶτο μέλημά του ἐκεῖ ἦταν ἡ πνευματικὴ προκοπὴ τῶν χριστιανῶν. Ἀπὸ τὴν τρυφερὴ του ἡλικία ζοῦσε μὲ σωφροσύνη καὶ ἀγνότητα. Σὲ ἡλικία 30 ἐτῶν ἀποφάσισε νὰ ἀκολουθήσῃ τὸ μοναχικὸ βίο καὶ στὶς 7 Νοεμβρίου 1876 ὁ Ἄναστάσιος (αὐτὸ ἦταν τὸ κοσμικὸ του ὄνομα) ἐκάρη μοναχός, καὶ τοῦ δόθηκε τὸ ὄνομα Λάζαρος, στὴ Νέα Μονὴ τῆς Χίου, ὅπου μόνασε τρία χρόνια. Ἐνα χρόνο μετὰ τὴν κουρὰ χειροτονήθηκε διάκονος καὶ ἔλαβε τὸ ὄνομα Νεκτάριος. Μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ἰωάννου Χωρήμε ἤλθε στὴν Ἀθήνα καὶ συμπλήρωσε τὶς γυμνασιακὰς του σπουδές. Ὑστερα μὲ τὴ σύσταση τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Σωφρονίου, γράφτηκε στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Παν(μίου) Ἀθηνῶν, ὅπου διακρίθηκε γιὰ τὸ ἦθος καὶ τὴν ἐπίδοσή του. Τὸ 1885 ἔλαβε τὸ πτυχίον τοῦ προλύτου καὶ ἤλθε στὴν Ἀλεξάνδρεια, ὅπου στὶς 23 Μαρτίου τοῦ 1886 χειροτονήθηκε πρεσβύτερος καὶ τὸν Αὐγουστο τοῦ ἴδιου χρόνου προχειρίσθηκε σὲ Ἀρχιμανδρίτη ἀπὸ τὸν Πατριάρχη Σωφρόνιο καὶ ἀνέλαβε καθήκοντα ἱεροκήρυκος καὶ Γραμματέως καὶ ἀργότερα πατριαρχικοῦ ἐπιτρόπου στὸ Κάιρο. Ἐπιτελοῦσε τὰ καθήκοντά του πάντοτε μὲ ἔνθεο ζῆλο καὶ ἀειομίμητη δραστηριότητα.

Στὶς 15 Ἰανουαρίου 1889 χειροτονήθηκε Μητροπολίτης Πενταπόλεως καὶ ἐξακολούθησε νὰ ἐργάζεται μὲ τὸν ἴδιο πάντοτε ἔνθεο ζῆλο. Ὅλοι τὸν ἐκτιμοῦσαν γιὰ τὶς ἀρετές, ποὺ στόλιζαν τὴν ἀγία του ψυχὴ. Δὲν ἔλειψαν ὅμως καὶ οἱ φθονεροί, ποὺ κατὰφεραν τελικὰ νὰ τὸν διαβάλλουν στὸν Πατριάρχη Σωφρόνιο. Ἔτσι ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια καὶ ἤλθε στὴν Ἀθήνα συνοδευόμενος μάλιστα ἀπὸ τὸν ἀδικο κατατρεγμὸ. Ὁ ἅγιος ὑπέμενε τοὺς διωγμούς, τὶς θλίψεις, τὴν ἐγκατάλειψη καὶ τὶς ταλαιπωρίες μὲ καρτερία, χωρὶς γογγυσμὸ ἢ ἀγανάκτηση. Ἐγνώριζε ὅτι διώκεται «ἐνεκεν δικαιοσύνης» καὶ ἐδόξαζε τὸ Θεό. Κατέφευγε στὴν

προσευχὴ καὶ εὕρισκε παρηγοριὰ στὸ Χριστὸ καὶ τὴν Παναγία Μητέρα Του. Σὲ κάθε δύσκολη στιγμή ἀνέφερε στὴν Παναγία τὸν μόνο του μὲ δάκρυα καὶ ζητοῦσε τὴ βοήθειά της. Στὴν Ἀθήνα ὑπέφερε πολὺ γιὰτὶ δὲν τοῦ δινόταν ἡ εὐκαιρία νὰ προσφέρῃ τὴν ἀγάπη του καὶ τὴ βοήθειά του. Μετὰ ἀπὸ πολλὰς δοκιμασίες διορίσθηκε πρῶτα Ἱεροκήρυκας Εὐβοίας (15.2.1891) καὶ ἔπειτα Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος (19.8.1893) μέχρι τὶς 8.3.1904, τότε ποὺ διωρίσθηκε Διευθυντὴς τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς.

Ὡς Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς πρόσφερε τεράστιες ὑπηρεσίες μὲ τὰ ἑκτακτα πνευματικὰ καὶ ψυχικὰ του χαρίσματα. Ἐργάσθηκε ἀποδοτικὰ 16 ὁλόκληρα χρόνια, μέχρι τὶς 7.12.1908, ὅταν παραιτήθηκε γιὰ λόγους ὑγείας. Μετὰ τὴν παραίτησή του ἀπὸ τὴ Ριζαρεία ἀποσύρθηκε στὴ γυναικεία Μονή, ποὺ ἀπὸ τὸ 1904 εἶχε ἰδρύσει στὴν Αἴγινα, μὲ τὴν ἄδεια τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν Θεοκλήτου. Ἐκεῖ πέρασε τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του.

Ὁ ἅγιος Νεκτάριος πίστεψε ὁλόψυχα στὸ Χριστὸ καὶ τὸν λάτρευε, γι’ αὐτὸ καὶ ἀφιερώθηκε ὁλοκληρωτικὰ στὴ διδασκαλία τοῦ Εὐαγγελίου ὄχι μόνο μὲ λόγια, ἀλλὰ κυρίως μὲ ἔργα. Πάντοτε μὲ αὐταπάρνηση καὶ αὐτοθυσίαν πρόσφερε σὲ ὅλους τὴν ἀγάπη του καὶ στήριζε ἠθικὰ καὶ ὑλικὰ ὅσους ζητοῦσαν τὴ βοήθειά του. Ὁλόκληρη ἡ ζωὴ του ἦταν μιὰ προσφορὰ θυσιαστικῆς ἀγάπης στὸ συνάνθρωπο γιὰ τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ. Ἀπέδιδε τὰ πάντα στὴ χάρι τοῦ Θεοῦ. «Τὶ ἔχεις ὃ οὐκ ἔλαβες; εἰ δὲ καὶ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι ὡς μὴ λαβών;» (Α΄ Κορ. 4, 7). Ὅλα ἀνήκουν στὸ Θεὸ καὶ πρέπει νὰ προσφέρονται σὲ κείνους ποὺ ἔχουν ἀνάγκη. Ἐγνώριζε καλά ὅτι «ἡ ἀγάπη οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς» καὶ μὲ ὁδηγὸ τὴν ἀγάπη δὲ ζητοῦσε ποτὲ τίποτε γιὰ τὸν ἑαυτὸ του. Ὅλα γιὰ τοὺς ἄλλους. Ἦταν ὑπόδειγμα σὲ ὅλες τὶς χριστιανικὰς ἀρετὰς καὶ ἄκρως ἐλεήμων. Ὑπῆρξαν περιπτώσεις ποὺ

ἔδωσε τὰ παπούτσια του, τὸ ράσο του, τὸ ρολοῖ του καὶ πολὺ ἀναγκαῖα γιὰ τὸν ἴδιο πράγματά του, ἀπὸ συμπόνια καὶ στοργὴ στοὺς πτωχοὺς συνανθρώπους του. Πρόσφερε τοὺς μισθοὺς του σὲ φιλανθρωπίες καὶ πάντοτε ἔλεγε: «ἔχει ὁ Θεός».

Ἐγνώριζε καλά τὸ χρέος του. Ἐγινε βίωμά του ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ: «ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθειν ὑπὲρ τῶν προβάτων» (Ἰωάν. 10,11). Ὑπῆρξε ἕνας πραγματικὸς ἀρχιερεὺς, γνήσιος μιμητὴς τοῦ Διδασκάλου καὶ Σωτῆρος Χριστοῦ, «ὄσιος, ἄκακος, ἀμίαντος, κεχωρισμένος ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν» (Ἐβρ. 7,26). Καρδιά γεμάτη καλωσύνη. Ὁ ἅγιος Νεκτάριος ἀποδείχτηκε στὴν πράξη «καλὸς ποιμὴν», ποὺ θυσιάζει τὴν ψυχὴ του γιὰ τὰ πρόβατα ποὺ τοῦ ἐμπιστεύθηκε ὁ Χριστός.

Δέχθηκε ὅλες τὶς δοκιμασίες, τὶς συκοφαντίες καὶ τοὺς ἀδίκους διωγμοὺς μὲ ὑπομονὴ καὶ ἄκρα ταπεινότητα. Οἱ ἄνθρωποι τοῦ κόσμου τὸν ἐβλέπαν χωρὶς ἐγκόλπια καὶ σταυρούς, σὰν ἕνα ἀπλό καλόγερο καὶ ἀπορούσαν. Εἶχε ὅμως τὴ χάρι ποὺ τοῦ ἔδινε ἡ ταπεινοφροσύνη. Ἦταν πραγματικὰ χαριτωμένος καὶ αὐτὸ γιὰτὶ ὁ Κύριος «ὑπερρφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν». Ὁλόκληρη ἡ ζωὴ του ἦταν διαποτισμένη ἀπὸ τὴν τέλεια ἀγάπη πρὸς τὸ Θεὸ καὶ πρὸς τὸν πλησίον. Ἦταν «εὐωδία Χριστοῦ».

Δὲν ταυτίσθηκε μὲ τὸν κόσμον. Δὲν ἔκαμε συμβιβασμούς καὶ ὑποχωρήσεις. Προσπαθοῦσε πάντα νὰ δῖνῃ τὸ καλὸ παράδειγμα καὶ νὰ διδάσκῃ τοὺς ἀνθρώπους «τί τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον».

Ὁ ἅγιος Νεκτάριος βίωσε καὶ διδάξε σωστὰ τὶς ἅγιες ἐντολὰς τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀπέδειξε ὅτι τὸ εὐσομο ἄνθος τῆς ἀγιότητος φυτρώνει καὶ στὴν τεχνοκρατικὴ ἐποχὴ μας. Ὁ ἅγιος ἀποτελεῖ τὴν πιὸ τρανὴ ἀπόδειξη ὅτι ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος μπορεῖ, ἂν θέλῃ, νὰ γίνῃ ἅγιος. Ἀρκεῖ βέβαια νὰ πιστέψῃ στὸ Χριστὸ καὶ ἐλευθερωμένους ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τὶς κακίες του, νὰ ἀκολουθῇ τὸ Χριστὸ κάνοντας πράξη τὴν ἐσταυρωμένη ἀγάπη. Ὁ Χριστός, «χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας», προπορεύει

Συνέχεια στὴ σελ. 234

Ἄρχιζω μὲ μιά πολὺ διδακτικὴ ἱστορία:

Ἔνας γιατρός ἀπιστος, γιὰ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι δὲν ὑπάρχει ψυχὴ, ρωτᾷ ἓνα πιστό:

—Εἶδες ποτὲ μὲ τὰ μάτια σου καμμιὰ ψυχὴ; Ἄκουσες καμμιὰ ψυχὴ μὲ τ' ἀφτιά σου; Ἐγεύθηκες μὲ τὰ χεῖλη σου; Ἐμύρισες μὲ τὴ μύτη σου;

—Ὁχι, ἀπαντᾷ ὁ πιστός.

—Αἰσθάνθηκες καμμιὰ ψυχὴ; ἐρωτᾷ τέλος ὁ γιατρός.

—Ναί, ἀπαντᾷ ὁ πιστός.

—Τότε, λέγει θριαμβευτικὰ ὁ γιατρός, ἔχουμε τέσσαρες αἰσθήσεις ἐναντίον μιάς.

Καὶ ὁ πιστός μὲ τὴν σειρὰν του ἐρωτᾷ κι αὐτός:

—Εἶδες ποτὲ γιατρέ μου μὲ τὰ μάτια σου κανένα π ὄ ν ο ν; Ἄκουσες μὲ τ' ἀφτιά σου; Ἐγεύθηκες μὲ τὸ στόμα σου; Ἐμύρισες μὲ τὴν μύτη σου;

—Ὁχι, ἀπαντᾷ ὁ γιατρός.

—Μήπως ὅμως, συνεχίζει ὁ πιστός, αἰσθάνθηκες ποτὲ κανέναν π ὄ ν ο ν;

—Βεβαίως, λέγει ὁ γιατρός.

—Λοιπόν, λέγει ὁ πιστός, κι ἐδῶ ἔχουμε 4 αἰσθήσεις ἐναντι μιάς. Καὶ ὅμως πιστεύεις ὅτι ὑπάρχει πόνος. Ἔτσι κι ἐγὼ πιστεύω ὅτι ὑπάρχει ψυχὴ, γιατρέ μου, καὶ κάθε ψυχὴ θὰ δώσει μίαν ἡμέραν λόγον εἰς τὸν δίκαιον Κριτὴν.

Ναί, ἀγαπητὲ μου φίλε. Ἀλλὰ πόσο εὐκόλα ὁ ἄνθρωπος ξεχνάει τὴν μεγάλη αὐτὴ ἀλήθεια! Καὶ ἀφίνει πολλές φορές νὰ κυριαρχῇ μέσα στὴν ψυχὴ του ὁ σατανᾶς μὲ ὅλη τὴν θανατηφόρο ἀκολουθία του. Καὶ τὰ βρωμερὰ πάθη. Καὶ τίς κακίες. Καὶ τὸ φρικτότερο τίς κάνει νὰ πιστεύουν ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ τὰ ἔχουν καλὰ καὶ μὲ τὸν ἅγιον Θεὸν καὶ μὲ αὐτόν, τὸν ἐχθρὸ τοῦ ἀνθρώπου, τὸν ἀνθρωποκτόνο. Ἀλλὰ ἡ ψυχὴ ποῦ εἶναι δοσμένη στὸ σατανᾶ καὶ στὰ πάθη εἶναι ἀχρηστὴ, εἶναι νεκρὴ γιὰ τὸ Θεό. Ἄκουσε: Ὃταν οἱ Ρωμαῖοι νίκησαν τὸν βασιλέα τῆς Συρίας Ἀντίοχο, τοῦ ἐπέβαλαν μεταξὺ ἄλλων νὰ τοὺς παραδώσῃ καὶ τὸ μισὸ στόλο του. Ὁ Ἀντίοχος χόρηκε ποῦ θὰ τοῦ ἔμνευε ὁ ἄλλος μισός. Ὃταν ὅμως ἦλθεν ἡ στιγμή νὰ ἐφαρμοσθῇ αὐτός ὁ ὅρος, εἶδε μὲ ἐκπληξί του τοὺς Ρωμαῖους νὰ προνίζουσαν στὴν μέση κάθε του

ΓΙΑ

ΤΗΝ

ΨΥΧΗ

Τοῦ Σεβ. Μητροπ. Μηθύμνης κ. **ΙΑΚΩΒΟΥ**

πλοῖο! Μ' αὐτὸ τὸν χαιρέκακο τρόπο οἱ νικηταὶ ἔκαμαν τὸν ἠττημένο βασιλέα νὰ ταπεινωθῇ πιὸ πολὺ. Τὸ συμπέρασμα εἶναι νομίζω εὐκόλο: Ὃταν δώσης τὴ μισὴ ψυχὴ σου στὸν διάβολο, ἡ ἄλλη μισὴ εἶναι ἀχρηστὴ.

Κι ὅμως «δός μοι σὴν καρδίαν» φωνάζει ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὁ Υἱός του ἐγένεν ἄνθρωπος καὶ ἐπαθε καὶ ἐσταυρώθη διὰ νὰ δώσῃ τὴν δύναμι στὸν ἄνθρωπο νὰ πολεμᾷ καὶ νὰ νικᾷ τὸν ἐχθρὸ τῆς ψυχῆς του. Εἶναι ἡ δύναμι τοῦ Σταυροῦ.

Ἡ ἀνίκητη δύναμι, ποῦ κάνει τὸ μικρὸ καὶ ἀδύνατο ἄνθρωπο νὰ λάμπῃ μὲ ὅλο τὸ μεγαλεῖο τῆς ψυχῆς του, ποῦ γιὰ τὴ σωτηρία τῆς διέθεσε ὁ Θεὸς ὅ,τι ἀκριβὸ καὶ πολὺτιμο εἶχε! Τὸν Μονογενῆ τοῦ Υἱόν. Στοχαστικὰ γράφει τὰ ἐξῆς ἐπίκαιρα μὲ τὸ θέμα μας ὁ Τζιοβάνι Παπίνι: «Καθένας μας, μπροστὰ στὴν ἀπεραντοσύνη τῆς γῆς, εἶναι ἓνα σπυρὶ βρώμης στὴ στέππα. Κι ἡ γῆ, μὲ τὴν σειρὰ τῆς, εἶναι μέσα στὸ ἡλιακὸ σύστημα ὡς ἓνα λιθάρι στὴν ἐρημο. Κι ὁ μεγάλος ἥλιος μὲ τοὺς

πλανῆτες του δὲν εἶναι παρὰ λίγοι κόκκοι ἄμμου ἀνάμεσα στοὺς γίγαντες ἡλίους τοῦ γαλαξία. Κι ὁ ἴδιος ὁ γαλαξίας δὲν εἶναι παρὰ μιά μικρὴ νησίδα μέσα στὸ πλῆθος ἀστρική ἀρχιπέλαγα. Σ' αὐτὴ τὴν ἀφάνταστη ἀπεραντοσύνη, ὁ ἄνθρωπος εἶναι μόλις κάτι πιὸ πολὺ ἀπὸ τὸ τίποτε. Κι ὅμως, ἐνῶ λίγο ἀπέχουμε ἀπὸ τὸ μηδέν, φέρουμε μέσα μας τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ κι ὀλόκληρος ὁ παράδεισος εἶναι κλεισμένος στὸ στήθος μας». Γι' αὐτὸ ὁ Κύριός μας μίλησε τόσο κατηγορηματικὰ γιὰ τὴν ψυχὴ. Σὺν νὰ κρατᾷ μιά ζυγαριὰ στὸ ἓνα τᾶσι τῆς ὁποίας ἔχει μιά ψυχὴ, καὶ στὸ ἄλλο τὸν κόσμον μὲ ὅλα τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ πλούτη του καὶ τὰ μεγαλεῖα του. Κι ὅμως ἡ ζυγαριὰ κλείνει πολὺ βαρεῖα ἀπὸ τὸ μέρος τῆς ψυχῆς. Καὶ κρατώντας τὴ ζυγαριὰ φωνάζει: «Τί ὠφελήσει ἄνθρωπον ἐὰν κερδίσῃ τὸν κόσμον ὅλον, καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ;». Ἀντάλλαγμα ἔξω τῆς Ἐκκλησίας δὲν ὑπάρχει. Μόνον τὸ πανάγιον Αἷμα τοῦ Κυρίου ἔδωσε στὴν ἀμαρτωλὴ ψυχὴ τὴν πρώτη τῆς λαμπρότητα.

Κάθε Σάββατο ὥρα 10,15' - 10,30' π.μ. ἀκοῦτε ἀπὸ τὸ ραδιόφωνο τῆς ΕΡΤ (Α' Πρόγραμμα) τὴ νέα ἐκπομπὴ τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ἐκκλησίας

«**Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΤΟ ΛΑΟ**».

Μιά ἐκπομπὴ ποῦ μιλάει μὲ εὐκρίνεια στὸν εὐσεβῆ Λαὸ μας γιὰ θέματα τῆς Ἐκκλησίας ποῦ τὸν ἐνδιαφέρουν.

—Προβολὴ τῶν θέσεων τῆς Ἐκκλησίας.

—Ἀπαντήσεις στοὺς ἀμφισβητήεις.

—Ἐνημέρωση γιὰ τὴν ποικίλη ἐκκλησιαστικὴ δραστηριότητα.

Ἀκοῦτε ὅλοι τὴν ἐκπομπὴ «**Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΤΟ ΛΑΟ**».

Ἔνα ἀκόμη δημόσιο βῆμα στὴν ὑπηρεσία τῆς ἀλήθειας γιὰ τὴν Ἐκκλησία καὶ τὸ Λαὸ μας.

Του κ. ΔΗΜ. Σ. ΦΕΡΟΥΣΗ

Πολλές φορές έχουμε τονίσει, ότι κανένας λαός στον κόσμο δεν έχει συνυφάνει την ζωή του και την τύχη του τόσο πολύ με την θρησκεία του, όσο ο έλληνας λαός. Σε κρίσιμες ιστορικές στιγμές του ατομικού και του εθνικού βίου, η θρησκευτική συνείδησι έπαιξε αποφασιστικό ρόλο. Η Έκκλησία σαν έκφρασι πνευματική και σαν θεός και άνθρωπος οργανισμός, υπήρξε το στήριγμα και η έλπίδα των πιστών Έλλήνων. Η κιβωτός και η έπαλξι. Ο φρουρός και η τροφός της έλευθερίας, της ύποσχέσεως και της σωτηρίας.

Η ιστορική πραγματικότητα του κοινού δρόμου, της κοινής δόξας και της κοινής δοκιμασίας Εκκλησίας και Έθνους, περισσότερο από κάθε άλλη εποχή, γίνεται φανερή και κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας. Τότε ακριβώς είναι, που άγνωστες, μυστικές δυνάμεις ενώνονται για να δοθῆ στον κόσμο μιὰ μοναδική μαρτυρία της θρησκευτικότητας των Έλλήνων και της ελληνικότητας των ορθόδοξων χριστιανών. Τότε είναι, που η φλόγα της πίστεως και το πάθος της έλευθερίας, σε μιὰ ιστορική σύνθεσι ενωμένα, φθάνουν σε έσχιστα όρια αποδόσεως. Κορυφώνονται σε μοναδικές πράξεις ήθους, θαυμασμού και μεγαλείου. Αναδεικνύουν εξάισιες μορφές ελληνικής και χριστιανικής σοφίας, ακτινοβολίας, άρετης και γενναϊότητας. «Η Θρησκεία είχε εις τοῦτο τὸ Έθνος περισσότεραν έπιρροήν παρά την βασιλικήν δύναμιν...», παρατηρεῖ ο Γόλδσμυθ στην «Ιστορία της Ελλάδος». «Όσο βαρὺς και ἄν ήταν ὁ πέπλος της καταχνιάς που σκέπαζε τὸ αἰχμαλωτισμένο Γένος, μετὰ τὴν ἄλωσι της Βασιλεύουσας ἀπὸ τὸ Ἰσλάμ, δὲν μπόρεσε τελικὰ νὰ πνίξη τὴν ἐλπίδα και τὴν προσδοκία ἐνὸς λαοῦ, που ἔφερεν μέσα του ἀστήρευτες πηγές κλέους και τὸ θάρος μιᾶς πλούσιας ιστορικής πορείας και μιᾶς ἀδαπάνητης, βιωμένης πίστεως.

Σ' αὐτὴν λοιπὸν τὴν δύσκολη περίοδο τοῦ Γένους, ὅπου ἡ παλληκαρία γιὰ νὰ δώσῃ καρπούς, ἔπρεπε νὰ τροφοδοτεῖται ἀπὸ μιὰ γνήσια και καθαρὰ πνευματικὴ μαρτυρία, ἡ Έκκλησία σήκωσε μεγάλο θάρος εὐθύνης, ἡγεσίας και τολμηρῆς προσφοράς.

ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ΤΑ ΙΧΝΗ ΤΟΥΣ*

Του Μητρ. Σάμου και Ἰκαρίας
κ. ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ

2. Ἡ μερίμνα τῶν Ἀποστόλων.

γ. Πολύτιμη ἐνίσχυση προσφέρει στους ποιμένες κι ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης. Ἐξῆσε πολὺ κοντὰ στὸν Κύριο. Στὸ Θεῶρ, στὸ Σταυρὸ και στὴν Ἀνάστασι κοντὰ Του. Ἄλλωστε ἦταν ὁ μαθητὴς «ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς...». Ἔτσι μπόρεσε νὰ κάνῃ μιὰ καλὴ συγκομιδὴ μὲ αὐτὰ που «εἶδε και ἐπίστευσε», μὲ λόγους και ἐνέργειες τοῦ Ἰησοῦ και δικές του ἐμπειρίες, που ἀρωματίζουν μὲ μιὰ λεπτὴ πνευματικὴτητα τὴ ζωὴ τῶν κληρικῶν.

Ἄς παραθέσουμε πρώτα μερικὰ ἀπ' αὐτὰ που «εἶδε» κι ἄκουσε στὸ Κυρίου τὴ ζωὴ.

Ὁ Ἰησοῦς σὲ προτροπὴ τῶν μαθητῶν νὰ φάῃ, ἐπισημαίνει μιὰ μεγάλῃ ἀνάγκη, που συνήθως διαφεύγει. «Ἐμὸν ὄρωμά ἐστιν ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με και τελειῶσω αὐτοῦ τὸ ἔργον». Δὲν ἀποδοκιμάζει τὴν ἀνάγκη τῆς τροφῆς. Ἄλλωστε λίγο πρὶν εἶχε στείλει μαθητὲς γιὰ τὴν ἀγορὰ τροφίμων. Ἡ ἐκπλήρωση τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ και ἡ ἐπιτέλεσι τοῦ ἔργου Του ἐπείγει. Και γιὰ νὰ τὸν καταλάβουν προσθέτει: «Ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν και θεάσαθε τὰς χώρας, ὅτι λευκαὶ εἰσι πρὸς θερισμὸν ἡδῆ». Ὁριμα χωράφια που περιμένουν θεριστὴ εἶναι: πολλὲς ψυχές. Λαχταροῦνε σωτηρία. Και πρέπει: νὰ σωθοῦν. Νά, ἡ πρώτη ἀνάγκη. Οἱ ἄλλες παίρνουν θέση δευτέρη. Δὲν περιφρονοῦνται. Ἄξιολογοῦνται μὲ τὸ μέτρο τῆς θείας ἀποστολῆς. Κατηγορηματικὰ τὸ διευκρινίζει ὁ Χριστός: «Ὁ θερίζων μισθὸν λαμβάνει και συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον». Και δοῦθαί: μὲ τὸν δικὸ του τρόπο. Θά ἦταν ἄδικος ἄν λησμονοῦσε τοὺς ποιμένες, ὅπως γράφει και ὁ Παῦλος: «Ἐπιλαθέσθαι τοῦ ἔργου ὑμῶν και τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης ἧς ἐνεδείξασθε εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, διακονήσαντες τοῖς ἁγίοις και διακονοῦντες». Ἀμοίβει μὲ πνευματικὲς και ὕλικές ἀπολαδές τὴ χριστιανικὴ ζωὴ και τοὺς κόπους που πρόσφεραν και προσφέρουν οἱ ποιμένες στὴν ὑπηρεσία τῶν πιστῶν. Και πολλοὶ ἀπὸ τοὺς γνήσιους τοῦ Χριστοῦ ἐργάτες ἐμπειρικὰ τὸ νοιώθουν. Και μὲ τὸ ψαλμικὸ χαρούμενοι: τὸ λένε: «Κύριος ποιμαίνει με και οὐδὲν μὲ ὑστερήσει».

Ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας λέγει στὸ Χριστό, τὴν ὥρα που σκεπτόταν στὴν ἐρημο γιὰ τὴ διατροφή χιλιάδων ἀνθρώπων: «Ἔστι παιδάριον ἐν ὄδῳ, ὃς ἔχει πέντε ἄρτους και δύο ὀψάρια: ἀλλὰ ταῦτα τί ἐστιν εἰς τοσούτους;». Ὁ Κύριος παίρνει τίς προσφορές και «εὐχαριστήσας διέδωκε τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 217 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 20 τεύχους.

ἀνακειμένοις». Καί πόσο εὐλογήθηκαν! Ὅλοι χόρτασαν! Καί γέμισαν δώδεκα κοφίνια!

Ὁ Χριστός δέχτηκε προσφορά μικρὴ καὶ ἀπὸ μικρὸ παιδί. Γιατί δὲν ὑπολογίζει ποσοτικὰ δωρητὴ καὶ δῶρο. Γι' αὐτὸ τὰ πέντε κρίθινα φωμὰ καὶ τὸ δίλεπτο τῆς χήρας θὰ μένουν στοὺς αἰῶνες. Δόθηκαν στὸ Χριστὸ καὶ μόνο. Καὶ ἦσαν προσφορὲς δλοκληρωτικές. Ἐδωσαν ὅ,τι εἶχαν. Τέτοιες προσφορὲς ἐκτιμάει ὁ Χριστός. Ὅχι αὐτὲς ποὺ γίνονται στὸ Χριστὸ, γιὰ προβολὴ τους, «πρὸς τὸ θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις». Σὺν αὐτῇ τοῦ Ἀνανία καὶ τῆς Σαπφείρας, ποὺ δὲν ἦταν καθαρὴ. Ἄς μὴ καταθλιδωνται, λοιπόν, οἱ Κληρικοὶ μὲ πρόσόντα μειωμένα. Ἄς προσφέρουνε στὸν Κύριο τὸ τάλαντο ποὺ ἔχουν μὲ φόβο θεϊκό, φρόνημα ταπεινὸ καὶ γνήσια ἀγάπη. Θὰ ἐπιτελέσουν μεγάλο ἔργο. Ἴσως μεγαλύτερο ἀπ' αὐτὸ ποὺ κάνουνε πολλοὶ «μεγάλοι».

Καὶ ἄλλο στοιχεῖο ἐντυπωσιάζει στὴν περικοπή. Ὁ Ἰησοῦς τὰ δῶρα τοῦ παιδιοῦ «εὐχαριστήσας διέδωκε τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ἀνακειμένοις». Ἔτσι συνήθως ἐνεργεῖ. Χρησιμοποιεῖ τὰ ἔργα τῆς Του στὴ διανομὴ τῶν δῶρων στοὺς πιστοὺς. Εἶναι, λοιπόν, οἱ Κληρικοὶ ἀγωγοὶ τῆς θείας Χάριτος, καὶ ἐργαλεῖα στὰ χέρια τοῦ Θεοῦ. Εἶναι μεγάλη τους τιμὴ αὐτό. Καὶ τεράστια εὐθύνη. Πολλὲς φορὲς δουλώνουν ἀγωγοί, σκουριάζουν ἐργαλεῖα. Κάτι τέτοιο καὶ οἱ Κληρικοὶ μποροῦν νὰ πάθουν, ὅταν ἡ πίστη ξεθεωριάζει καὶ τὰ πάθη τους φουντώνουν. Τότε νὰ δοῦνε πρέπει τῆς ψυχῆς τους τὸ γιατρό. Καὶ προσευχὴ θερμὴ νὰ κάνουν. Γιὰ νὰ ξανανοήσουν οἱ ἀγωγοὶ καὶ τὴ δουλειὰ καλὰ νὰ κάνουν τὰ ἐργαλεῖα τοῦ Θεοῦ.

Παρακαταθήκη ἱερὴ γιὰ τοὺς ποιμένες εἶναι τοῦ Καλοῦ Ποιμένος ἡ παραβολὴ. Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ μας προσφορὰ, ποὺ ζωντανή τὴν φύλαξε ὁ Ἰωάννης. Ποιμαντικῆς ὑπόμνημα καὶ μῆνυμα ἀγάπης τὴν βλέπουνε πολλοί. Καί, καθὼς τὴν διαβάζουν Κληρικοί, ἐμπνέονται στὸ νοῦ, θερμαίνει ἡ καρδιά τους. Τὸν ἑαυτὸ τους βλέπουνε καλὰ καὶ κρίνουν καὶ συγκρίνουν. Καὶ παίρνουν τὴν ἀπόφαση νὰ δώσουν τὴν ψυχὴ τους, καθὼς Ἐκεῖνος ἔδωσε πάνω στὸ Σταυρὸ ἐκούσια τὴ ζωὴ Του «ὑπὲρ τῶν προβάτων».

Εἶναι ψυχρὸς, στεγνὸς καὶ ἀπραγὸς ὁ Κληρικὸς ποὺ δὲν πιστεύει. Στὴν ἀποστολὴ του ἀσχετος. Καὶ στὴν ἐνορία ξένος. Συνεπῶς, δυστυχισμένος. Ὁ Ἰωάννης μᾶς θυμίζει ὠφέλιμο λόγο τοῦ Χριστοῦ: «Ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ρεῦσουσι ὕδατος ζῶντος». Ἡ καρδιά του ὡς πιστεύει γίνεται «πηγὴ ὕδατος ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον». Καὶ τρέχουν ἀπ' αὐτὴν ποτάμια μὲ ἄφθονο πνευματικὸ νερό, ποὺ ξεκουράζει ψυχὰς διψασμένας γιὰ ἀλήθεια. Καὶ δίνει ζωὴ στὸ ἔργο του. Τὸ κάνει καρποφόρο. Βλέπουμε αὐτὸ ποὺ εἶπε ὁ Χριστός: Ὅποιος μὲ πιστεύει «τὰ ἔργα αὐτοῦ ποιῶ καὶ ἄλλοις ποιήσει, καὶ μεῖζονα τούτων ποιήσει».

Κι ἔνα τελευταῖο: «Ἐὰν ἐμοὶ διακονῆ τις, ἐμοὶ ἀκολουθεῖτω, καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγώ, ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς ἔσται». Τὸν Χριστὸ ἀκολουθοῦν οἱ Κληρικοὶ καὶ μόνο. Ὅπου εἶναι ὁ Χριστός καὶ αὐτοὶ μαζί του. Στὴν ἀρετὴ καὶ στὴ θυσία. Ἄλλους δρόμους δὲν βαδίζουν. Μαζί θὰ προχωρήσουν καὶ θὰ ζοῦνε στὴ δόξα τὴν αἰώνια.

ΜΙΑ ΣΤΙΓΜΗ

ΠΑΡΑΚΑΛΩ

Ἔως πότε ἡ καρδιά μας θὰ κτυπᾷ καὶ ἡ ψυχὴ μας θὰ πάλῃ ἀπὸ ἀγάπη καὶ συγκίνησι γιὰ πράγματα ποὺ μᾶς ὀδηγοῦν στὸν καθημερινό, ἀλλὰ καὶ στὸν αἰώνιο θάνατο;

Καθημερινῶς συνάπτονται αἰσχροκερδεῖς συμβάσεις, κατὰ παράβασιν τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου Δικαίου.

Πωλοῦνται καὶ ἀγοράζονται οἱ συνειδήσεις, τὰ ἰδανικά, οἱ ἠθικὲς ἀρχές, καὶ τὰ πάντα «ἀντὶ πινακίου φακῆς» ἢ «ἀντὶ τριάκοντα ἀργυρίων».

Ποδοπατεῖται, ποδοπατεῖται τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ πολλούς, ἀκόμη ἀπὸ κείνους ποὺ κόπτονται γιὰ τὴν τήρησίν του καὶ ποδοπατεῖται προκειμένου νὰ ἱκανοποιηθῇ κάποιος Ἐαυτοῦλης. Στρογγυλοκάθεται ὁ καθένας στὴ θεσούλα του, καὶ ἂν τὸν ρωτήσης: «Ἄνθρωπε, δὲν βλέπεις τὸν ξεπεσμό, δὲν βλέπεις τὸν ξεστράτισμα, δὲν βλέπεις τὴν ἐξαχρείωσιν τῆς εἰκόνας τοῦ Θεοῦ; Δὲν διαμαρτύρεσαι; Δὲν προσπαθεῖς;». Μὲ ἴσυχον συνείδησιν σοῦ ἀπαντᾷ στερεότυπα: «Ἐγὼ θὰ θγάλω τὸ φίδι ἀπὸ τὴν τρύπα;». Γι' αὐτοὺς μόνο ἡ θέσι τους ὑπάρχει καὶ ἡ καλοπέρασί τους. Κινδυνεύουν ὅπου τοὺς πάρει ὁ ἄνεμος, χωρὶς ἀρχές, χωρὶς ἰδανικά. Καὶ δὲν εἶναι λυπηρὸ μόνο ὅτι ἀρνοῦνται τὴν πραγματικὴ ἀλήθεια, ἀλλὰ ὅτι προδίδουν τὴς χριστιανικὲς ἀρχές ἀπὸ τὴ μιὰ στιγμή στὴν ἄλλη.

Καὶ δυστυχῶς εἶναι πολλοὶ ἐκεῖνοι, ποὺ ἐνῶ μέχρι χθὲς ἦσαν θερμοὶ κήρυκες τῶν ἰδανικῶν, θαυμασταὶ τῶν ἀξίων καὶ λάτρεις τῶν ὑψηλῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου, σήμερα ἀφωνότεροι ἰχθύων «καθεύδουν τὸν νήδυμον», συμβιβάζονται μὲ τὸν κόσμον, ἐπαναπαυόμενοι στὴς δάφνες κάποιου ἀξιώματος, κάποιας θεσούλας, ἢ κάποιας ἄλλης ἀπολαβῆς. Συμβάσεις ἀνταλλαγῆς.

Ἡ καθημερινὴ πραγματικότης μᾶς δίνει σαφῆ τὴν εἰκόνα τῆς διαφθορῆς καὶ τῆς σαπίλας, ποὺ μολύνει τὴν κοινωνία.

«Υἱοὶ ἀνθρώπων, ἕως πότε θαρκαρκαρίζετε; ἵνα τί ἀγαπάτε ματαϊότητα καὶ ζητεῖτε ψεῦδος;»;

Υἱοὶ ἀνθρώπων, ἕως πότε θάμαστε ἀλυσσοδεμένοι μὲ τὸ κακὸ καὶ τὴν ἀμαρτία, στερεωμένοι στ' ἀκάθαρτα πάθη μας, ἀμετανόητοι;

Υἱοὶ ἀνθρώπων, ἕως πότε;

π. Στ. Π.

ΑΓΙΟΣ ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ Ο ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΣ

Συνέχεια από τη σελ. 230

ται και ανοίγει σε όλους μας το δρόμο της ζωής. Κάθε πιστός, αν θέλη και με τη χάρη του Θεού ακολουθώντας τα ίχνη που χάραξε «ο πρῶτος και ταπεινός της καρδίας» Ἰησοῦς, κατακτᾷ τις κορυφές της πνευματικής τελειότητας. Ἀνεβαίνει σιγά και σταθερά τὰ σκαλοπάτια της κλίμακας, πού φέρει τὸν ἄνθρωπο «ἀπὸ γῆς πρὸς οὐρανόν». Ὁ Ἅγιος Νεκτᾶριος μετὰ τὴν ζωὴν του διαψεύδει τις προφάσεις τῶν ἀπίστων και παρηγορεῖ, ἐνθαρρύνει, ἐνισχύει και καθοδηγεῖ όλους ἐκείνους πού μάχονται γιὰ τὴν πνευματικὴ τους τελείωση.

Εἶναι βέβαια αὐτονόητο ὅτι δὲν ἀποκτᾷ τὴν ἀγιότητα αὐτός πού κινηθᾷ τὰ χρήματα, τὰ κτήματα, τις ὑλικές ἡδονές, τὴν ματαιότητα τοῦ

κόσμου. Χρειάζεται νὰ ἀπαλλαγῇ ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ ὅλες αὐτές τις μικρότητες και νὰ ἀγωνισθῇ. Ὅσοι λένε ὅτι εἶναι ἀκατόρθωτη ἡ ἀγιότητα σήμερα, δὲν θέλουν νὰ ἀγωνισθοῦν τὸν καλὸν ἀγῶνα, δὲν θέλουν νὰ ἀπαρνηθοῦν τὸν κακὸν τους εαυτό.

Ὁ Ἅγιος Νεκτᾶριος μετὰ τὴν χάρη τοῦ Θεοῦ ἀναδείχθηκε στὴν ἐποχὴ μας, ὄχι μόνο μεγάλος ἱεράρχης και σοφὸς τῆς Ὁρθοδοξίας διδάσκαλος, ἀλλὰ και θαυματουργός, πού θεραπεύει τοὺς πιστοὺς ἀπὸ ψυχικὲς και σωματικὲς ἀνάστας ἀρρώστιες. Ὁ ὕμνωδός τῆς Ἐκκλησίας χαρακτηριστικὰ ψάλλει:

«Νέκταρ τῆς ζωῆς τῆς αἰωνίου πίνων,
Νάμα, Νεκτᾶριε, ἰάσεων βλύζεις».

Μετὰ τὰ σοφὰ συγγράμματά του, ἀλλὰ κυρίως μετὰ τὴν ἐνάρετη ζωὴν τοῦ ὁ ἅγιος διδάσκει, κηρύττει, ὁμολογεῖ και στηρίζει τὴν ὀρθόδοξη πίστη, συγχρόνως δὲ πολὺμα και γκρεμίζει τὰ σαθρὰ και βλάσφημα δόγματα και τις πλάνες τῶν αἰρετικῶν και τῶν κακοδόξων. Ἡ Ἐκκλησία μας γιορτάζει τὴν μνήμη του στίς 9 Νοεμβρίου και τὴν ἀνακομιδὴ τῶν λειψάνων του στίς 3 Σεπτεμβρίου. Πάνω στὴν πλάκα τοῦ τάφου εἶναι χαραγμένο ἓνα χαρακτηριστικὸ τῆς ζωῆς του ἐπιγράμμα: «Ὅλος ὁ βίος του ἐπέρασε μετὰ τὴν εὐσέβεια και τὴν ἀρετὴν και ἡσχολήθη μετὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν οὐρανίων λόγων».

Ἡ προσεκτικὴ μελέτη τῆς ζωῆς τοῦ θαυματουργοῦ ἁγίου Νεκταρίου ἔχει πολλὰ νὰ διδάξῃ τὸ σύγχρονο ἄνθρωπο.

ΠΑΝΟΡΜΙΤΗΣ, Ο ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΣ ΠΡΟΣΤΑΤΗΣ ΤΩΝ ΝΗΣΙΩΤΩΝ

Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 229

μοναχοῦ Γαβριήλ, πού σώθηκε σὲ ναυάγιο μετὰ τὴν βοήθεια τοῦ ἁγίου και τάχθηκε νὰ τὸν ὑπηρετήσῃ σὲ ὅλην τὴν ζωὴν. Ὅπως ἔχει παρατηρηθῆ, ταπεινὰ συνήθως εἶναι τὰ ταξίματα τοῦ ἀπλοῦ λαοῦ («Τοῦ Παερμιώτη τάσσουν του γούλοι κερὶ και λάδι», λέγει ἓνα συμαϊκὸ δημοτικὸ δίστιχο), μὰ ὁ Ἅγιος στέργει πάντοτε, ἀκόμη και ἂν ἡ ἐπίκληση δὲν συνοδεύεται ἀπὸ τάξιμο. Στὸν καθημερινὸ βίον του, σὲ κάθε του προσπάθεια, στὴ χαρὰ και στὴ λύπη ὁ Συμαϊκὸς θὰ προσφέρῃ τὸ ὄνομά του και θᾶχρη τὴν μεσιτεία και τὴ βοήθειά του. Στὴ Δωδεκάνησο ὑπάρχουν και ἄλλα προσκυνήματα, ὅπως ἡ Κρεμαστὴ και ἡ Πάτμος, μὰ ὁ Πανορμίτης ξεχωρίζει. Τὸ λέγει καθαρὰ τὸ δίστιχο:

Ἐπιῆα και στήν Κρεμασιή, ἐπιῆα και στήν Πάτμο
καλό - μ' Παερμιωτάκι μου και πῶς νὰ σὲ ξεχάσω;

(Τὰ δίστιχα γιὰ τὸν Πανορμίτη ἔχει συγκεντρώσει ὁ Μ. Θ. Σκουφύλαξ στὸ βιβλίον του «Ὁ Πανορμίτης», Ἀθήνα 1961). Ὁ Χριστόδουλος Ἰ. Παπαχριστοδούλου, ὁ ἐπιφανὴς Ρόδιος ἱστορικός, λαογράφος και γλωσσολόγος, γράφει ὅτι οἱ Ροδίτες δὲν τάζουν μοναχὰ στήν Παναγιὰ τὴν Τσαμπίκα, ἀλλὰ και στὸν Πανορμίτη τῆς Σύμης. «Ἐπίσης, σημειώνει, οἱ γυναῖκες τάζονται ἂν δὲν κάμνουν παιδιὰ στὸν Ταξιάρχην τοῦ Πανορμίτη τῆς Σύμης, βαφτίζουν τὸ παιδί πού θὰ γεννηθῇ ἐκεῖ και τὸ δαξίζουν Μιχάλη ἢ Πανορμίτη» (περ. Λαογραφία, 20 (1964), σελ. 211). Τὸ ὄνομα Πανορμίτης και περισσότερο τὸ ὄνομα Μιχάλης εἶναι ἰδιαίτερα διαδεδομένα στὰ Δωδεκάνησα ὡς βαφτιστικά.

Στὴ Σύμη λένε πολλὰ ναυουρίσματα μετὰ ἀναφορὰ στὸν Πανορμίτη. Δυὸ παραδείγματα: «Ἄ πάω θέλω νὰ γραφτῶ σκλάδα στὸν Παερμιώτη — γιὰ νὰ φυλά τοῦ υἱόκα μου τὴν ἀκριδὴν του νότη». «Νάννι νάννι ναυουριάτζω — και τῆς Παναγιᾶς φωνάτζω, — ἔλα Παναγιὰ μεάλλη — στοῦ παιδιοῦ μου τὸ κεφάλι» — φώναξε τοῦ Πανορμιώτη — νὰ ῥτη κάτω νὰ τὸ γλέπη» (βλ. Ν. Δ. Χαδιαρά: Λαογραφία τῆς νήσου Σύμης, τόμ. α', Ἀθήνα 1964, σελ. 122). Τὸν Πανορμίτη τὸν λένε στὴ Χάλκη Παλαρμιώτη και τοῦ ἔχουν ἀφιερῶσει ὠρατὰ δίστιχα:

Στὸν Παλαρμιώτη ἔπειτα νι ἐρημνευῆ τὸν κιόλα
νὰ ῥκεται νὰ σοῦ βοηθᾷ εἰς τὰ νεπέτια σου ὅλα.

Ἀναφέρεται, ὅπως και ἄλλα, στὴ ζωὴ τῶν σφυγγαράδων (βλ. Ἐλένης Ζαχαρίου - Μαμολίγχα: «Ἡ θάλασσα στὸ δωδεκανησιακὸ δημοτικὸ τραγούδι», Τέχνη Ρόδου, Σεπτ. 1970, σελ. 30 — Νεπέτια = καταδύσεις. Γενικὰ γιὰ τὸ μοναστήρι, τὴν ἱστορίαν, τὴν πνευματικὴν παράδοση κ.λ.π. τοῦ Πανορμίτη βλ. Ἰ. Μ. Χατζηφώτης: Ἡ Ἱερά Μονὴ Πανορμίτου Σύμης, Ἀθήνα 1978, Ἐκδόσεις Στέγης Γραμμάτων και Τεχνῶν Δωδεκανήσου, ἀρ. 7.

Παρακαλοῦνται ὅσοι ἀποστέλλουν ταχυδρομικὲς ἐπιταγὲς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Θεολογία», «Ἐκκλησία» και «Ἐφημέριος», νὰ σημειῶνουν και τὴν αἰτία τῆς ἀποστολῆς.

ΚΟΝΤΑ ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΙΕΡΕΑ ΠΑΤΕΡΑ ΜΟΥ...

... ΓΙΑ ΤΟ ΑΛΛΟ ΦΥΛΟ

Σεβαστέ μου Πατέρα,

Μέχρι σήμερα αισθάνομαι στ' αυτιά μου τις αυστηρές, σχεδόν «άπειλητικές» συμβουλές του θείου μου, από την τελευταία μας συνάντηση. Έχάρηκα που ήλθε στην Αθήνα. Άλλ' όταν επισκέφθηκε το Σχολείο μας, για να ρωτήσει για την πρόδοό μου, απ' την μιά ένθουσιάστηκε για το εγκώμιο που μου έπλεξε ο κύριος Λυκείαρχης, απ' την άλλη όμως άνησχε για την συμπεριφορά των συμμαθητών μου. Πρό πάντων γιατί κουδέντιαζαν με συμμαθήτριες — μικτό, βλέπετε, το Λύκειό μας. Ούτε θέλησε ν' άκούση τις διευκρινίσεις μου. Γι' αυτό σκέφθηκα να σου γράψω αυτό το γράμμα.

Προκαταβολικά σου αναφέρω, ό-τι το θέμα των σχέσεων των δύο φύλων δεν με έχει άπασχολήσει σοβαρά. Συνεργάζομαι με τις συμμαθήτριές μου, όταν παραστή ανάγκη για θέματα Σχολείου, τόσο απλά και ήρεμα, όπως και με τους συμμαθητές μου. Τις βλέπω σαν αδελφές. Δεν καταδέχομαι ούτε να συζητήσω, ούτε να σκεφθώ γι' αυτές κάτι πονηρό και ανάρμοστο, όπως κάνω και για τις πραγματικές αδελφές μου. Πιστεύω πως έχουν, μέσα στο Σχολείο, τα ίδια δικαιώματα σπουδών, όπως και μες. Και το δικαίωμα της ελευθερίας και της απαιτήσεως σεβασμού προς το πρόσωπό τους. Γι' αυτό προσέχω, ή συμπεριφορά μου απέναντί τους, να μη είναι ούτε ενοχλητική ούτε προσβλητική, — πράγμα που θα ήταν μειωτικό και για μένα.

Με τις αντιλήψεις μου αυτές, όμως, δεν συμφωνούν οι συμμαθητές μου, κι αυτό εξένισε τον θείο μου. Μιά μεγάλη μερίδα των παιδιών της ηλικίας μου κάθε άλλο παρά σεβασμό και ευγένεια δείχνουν προς τις νέες. Μη κάνοντας διάκριση ανάμεσα σε σοβαρές ή μη, ανάμεσα σε γνωστές ή άγνωστες, άπευθύνουν πειράγματα και προκαλούν ενοχλήσεις άλλοτε φευγαλέες, άλλοτε πιο επίμονες. Και τουτό λόγω επιπολαιότητας, που

δεν τους τιμά καθόλου. Θεωρούν... «έξυπνάδα» τους αυτά τα πειράγματα και γελοούν μεταξύ τους για το «κατόρθωμά» τους.

Άλλοι δεν σταματούν στην απλή ενόχληση. Έπιμένουν να συνάψουν «γνωριμία» και δεν μπορούν να καλύψουν τις ταπεινές προθέσεις των. Αυτή είναι ή πιο άξιοδράκρητη μερίδα, πιστεύω. Παιδιά με αύξημένο πρόωρα τον άτομικισμό τους, που, νομίζω, παίρνουν λάθος τον δρόμο τους. Και δείχνουν πως βιάζονται να δοκιμάσουν «χαρές» που δεν είναι για την ηλικία τους.

Κάποιοι άλλοι εξιδανικεύουν κάπως τις σχέσεις των με το άλλο φύλο. Αναζητούν μία φίλια. «Κάποιο πρόσωπο που να τους καταλαβαίνει», καθώς λένε οι ίδιοι. Και πιστεύουν πως μπορούν να διατηρήσουν την φίλια τους σε... «ύψηλό επίπεδο». Μόνο στο πεδίο της εγκάρδιας, ειλικρινούς αγάπης, για να πληρώσουν κάποιο «κενό» της ζωής των, και να δώσουν περιεχόμενο στις ελεύθερες ώρες των. Προσωπικά, δεν ξέρω αν πετυχαίνουν να τηρούν αυτά που λένε. Πάντως, έμεις οι φίλοι τους και οι γνωστοί τους, παρατηρούμε ότι μέρα με την ημέρα... «χάνουν ύψος». Και ή φίλια τους, ή τόσο ύψηλού επιπέδου, παίρνει μορφή πο-

λύ τετριμμένη. Και δεν δημιουργεί έντυπώσεις για την ύψηλή της ποιότητα.

Είναι κι άλλοι, οι πιο πολλοί, που αναζητούν μία φίλη, έντελώς επιπόλαια, κινούμενοι άπλω από μία τάση μιμητισμού. «Πιθηκίζουν» θά έλεγα. Ή, πάσχουν από σύμπλεγμα κατωτερότητας. Φοβούνται μήπως τους είρωνευθούν ή τους παρεξηγήσουν οι συμμαθητές των, αν διαπιστώσουν πως δεν έχουν γνωριμία με κάποια νέα. Ύπάρχει, δυστυχώς, αυτή ή αντίληψη στους πολλούς. Κι αυτοί οι καυμένοι φοβούνται την γνώμη των άλλων. Φοβούνται τα σχόλια. Και ύποκύπτουν, άρνούμενοι την ίδια τους την προσωπικότητα.

Όπως κι αν έχη το πράγμα — υπάρχουν κι άλλοι τύποι, κι άλλες άπόψεις — γεγονός είναι ότι το θέμα των σχέσεων των δύο φύλων άπασχολεί άρκετά τα περισσότερα παιδιά της ηλικίας μου. Οι περισσότεροι προβληματίζονται, όχι για το τί κάνουν, αλλά τί «πρέπει» να κάνουν. Έχουν τύψεις συνειδήσεως και άνησυχούν αν άκολουθούν τον σωστό δρόμο.

Έτόλμησα να σου γράψω γι' αυτό το θέμα ενώ κατά κανόνα τα παιδιά άποφεύγουν να το συζητούν με τους γονείς των — για να σε παρακαλέσω να μου γράψης την γνώμη σου και την συμβουλή σου. Θα είναι πολύτιμη για μένα, αλλά και για τους φίλους μου, με τους όποιους συχνά συζητώ.

Σε χαιρετώ, πατέρα, μ' όλη μου την αγάπη και τον σεβασμό,

ο γυιός σου Στέφανος.

† Γ.Κ.Π.

Ο ΦΩΚΥΛΙΔΗΣ ΔΕΝ ΕΙΧΕ ΔΙΚΙΟ

Τοῦ κ. ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗ

Φαινομενικά παράξενο τὸ γεγονός. Πιὸ εὐκόλα καὶ πιὸ συχνὰ τὸ Εὐαγγέλιο γίνεται ἀποδεκτὸ ἀπὸ τοὺς ἀγράμματους καὶ τοὺς πένητες παρὰ ἀπὸ τοὺς σοφοὺς κατὰ κόσμον καὶ τοὺς πλουσίους. Ἡ ἐξήγηση ὁμως ὑπάρχει.

Τὸν Χριστὸ δὲν τὸν δεχόμαστε μὲς ἀπὸ τὸν νοῦ, ἀλλὰ μὲς ἀπὸ τὴν καρδιά. Σῶζεται ὄχι ὁ «μαθὼν», ἀλλὰ ὁ «παθὼν τὰ θεῖα», ὅπως εἰπώθηκε γιὰ κάποιον ἀρχαῖο "Οσιο. Οἱ γνώσεις, ἀκόμη καὶ σοφοὺς κατὰ κόσμον, εἶναι παγερὸ πρᾶγμα. Ἄν δὲν τις συνοδεύη μὴ ἀπλή, νήπια καρδιά, ὄχι μόνον εἶναι ἀχρηστες στὴ λύτρωσι, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀποκλείουν. Γιατί, μὲ ὑλικὸ τὴν ὑπερηφάνεια, σφυρηλατοῦν τὸν θώρακα καὶ τὸ σκουτάρι* τῆς ἀπιστίας.

Τις θεῖες ἀλήθειες, τις ἀλήθειες τῆς ἄνωθεν ἀποκάλυψης, πρέπει νὰ τις ζητήσουμε σὲ διαφορετικὸ χῶρο ἀπὸ ἐκεῖνον ποὺ περιλαμβάνει ὅσες βρίσκει καὶ συνάζει ἡ ἐπιστήμη. Συνθέτουν μὴ σοφία, ποὺ ἔχει μύστες τῆς ὄχι ὑποχρεωτικὰ θύραθεν μορφωμένου. Μπορεῖ νὰ λάμψη μὲσα στὸ πνεῦμα ἑνὸς πιστοῦ ποὺ δὲν ἔξερει ἀνάγνωση καὶ γραφή. Καὶ αὐτὸ νὰ εἶναι ἡλιος, ἐνῶ δίπλα του ἕνας ἄλλος, ποὺ καυχίεται γιὰ τις περγαμηνές του, νὰ εἶναι σάν ἕνα ἀπὸ τὰ ἀθισμένα ἄστρα.

Στὸν «ὄχλο», ἡ διδαχὴ τοῦ Κυρίου ἀποδίδει. Στους Σαδδουκαίους, ὄχι. Αὐτοὶ ἦταν στερημένοι ἀπὸ τις προϋποθέσεις. "Ετρεφαν μεγάλη ἰδέα γιὰ τὸν ἑαυτὸ του ὁ καθένας. Δὲν εἶχαν γευθῆ ποτὲ τὴ γλύκα τῆς ταπεινοφροσύνης, ποὺ μαλακώνει τὰ αἰσθήματα, τρυφεραίνει τὸν ἐσωτερικὸ μας ἄνθρωπο καὶ τὸν κάνει ἔτσι μὴν ἀνοιχτὴ ἀγκαλιά ἐνώπιον τοῦ Ἰησοῦ. «Πᾶσα φάραγξ πληρωθήσεται καὶ πᾶν ὄρος καὶ βουνὸς ταπεινωθήσεται καὶ ἔσται τὰ σκλιὰ εἰς εὐθείαν καὶ αἱ τραχεῖαι εἰς ὁδοὺς λείας καὶ ὄψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ» (Λουκ. γ' 5,6). Κάθε φαράγγι θὰ γεμισθῆ καὶ κάθε βουνὸ καὶ ὄψωμα θὰ ταπεινωθῆ. Οἱ σκολιοὶ δρόμοι θὰ γίνουν ἴσιοι καὶ οἱ κακοτράχαλοι θὰ λειανθοῦν. "Ετσι, κάθε ἄνθρωπος θὰ μπορῆ νὰ δῆ τὴ σωτηρία του.

* Ἀσιπίδα.

«Οἱ φάραγγες εἶναι οἱ χαμηλοβλεπεῦσες ψυχές. Τὰ ὄρη καὶ οἱ βουνοὶ εἶναι οἱ μεγάλαυχοι. Ὁ Κύριος ἀκατάπαυστα ἐνεργεῖ μὲ τὴ δικαιοσύνη καὶ τὸ ἔλεος του μὲσα στοὺς ἄνθρώπους. Ταπεινώνει τὸν ἐγωιστὴ μὲ ποικίλες περιστάσεις τῆς ζωῆς, ἀρρώστιες, στερήσεις, ἀδοξίες. Καὶ ὑψώνει τὸν ταπεινὸ» ("Ἄγιος Ἰωάννης τῆς Κρονστάνδης).

Μαζὶ λοιπὸν μὲ τὴν ἐνδεια σὲ γράμματα, βλέπουμε ἐπίσης ἀπαραίτητη προϋπόθεση —χωρὶς βέβαια νὰ λείπουν οἱ ἐξαιρέσεις— καὶ τὴ φτώχεια σὲ χρήματα. Οἱ φτωχοὶ, οἱ βασανισμένοι ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ εἶναι πρόσφορο χῶμα γιὰ νὰ πιάση καὶ νὰ καρποφορήσῃ ὁ οὐράνιος σπὸρος. "Οσοὶ καλοπερνοῦν σ' αὐτὸν τὸν κόσμο καὶ ἀπολαμβάνουν τιμὲς καὶ δόξες, εἶναι συχνὰ ὅμοιοι μὲ πέτρα. Καὶ ἐκεῖ, ὁ σπὸρος πάει χαμένος.

Γιὰ τὸν ἀρχαῖο ποιητὴ Φωκυλίδη, τοῦ νὰ ἐπιδοθῆς στὴν ἀρετὴ θὰ ἐπρεπε νὰ προηγήται ἡ ἀπόχτηση μιᾶς καλῆς περιουσίας, νὰ ἔχῃς γίνῃ εὐκατάστατος. "Ετσι, θὰ σοῦ ἔδινε χαρὰ νὰ κἀνῃς τὸ καλὸ, γιὰτὶ θὰ εἶχες κάθε εὐκολία.

Σκέψη, στοὺς ἀντίποδες ἐκεῖνης τοῦ Χριστοῦ. Τέτοιου εἶδους ἐνάρετο ἦταν οἱ ἀρχιερεῖς, οἱ πρεσβύτεροι, οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ Σαδδουκαῖοι. Ἡ ἀρετὴ τους; Μὴ ἐπίφαση, μὴ ρηχὴ ὄψη. Ὁ Θεός; Μόνιμα ἔξω ἀπὸ τὸν μύχιο κόσμον τους. Δὲν χωρεῖσε ἐκεῖ. Γιατί; Γιατί, ἀπλούστατα, ὅλο τὸν τόπο τὸν κατεῖχαν τὰ ἐγκόσμια ἀγαθὰ. Σ' ἐκείνα ἔδινε κάθε τέτοιος ἄνθρωπος τὴν ἀπόλυτη προτεραιότητα. Τὰ ἐπιζητοῦσε, τὰ ὀρεγόταν. Ἐνῶ καθετὶ τὸ πνευματικὸ, τὸ θεῖο, τὸν ἄφηρε ἀδιάφορο, ὅσο καὶ ἂν κάθε τόσο τὸ ἔφερνε στὸ στόμα του, γιὰ νὰ δίνη στους ἄλλους τὴν ἐντύπωση ὅτι ἦταν ἅγιος.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, οἱ ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ, ποὺ δεινοπαθοῦν ἐδῶ κάτω, εἶναι ἐτοιμασμένοι νὰ νιώσουν τὸ κήρυγμα τῆς Ἐκκλησίας, ν' ἀκούσουν ἴσως τὰ κατὰβαστα τοῦ εἶναι τους τὴ φωνὴ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Νὰ τὴν οἰκειωθοῦν. Νὰ γίνουν ἡχῶς τῆς στὸν κόσμον, ζώντας σύμφωνα μὲ τις εὐαγγελικὲς ἐντολές, τις θεῖες προδιαγραφές.

Ἄλλὰ αὐτὸ τὸ ζηλευτὸ πρᾶγμα δὲν συμβαίνει σὲ ὅλους. Τὸ νὰ εἶ-

σαι ἄνεχος σὲ κοσμικὴ σοφία καὶ ὑλικὸ πλοῦτο, δὲν σημαίνει πάντα βέβαιη εἴσοδο στὴν οὐράνια βασιλεία. Γιατί εἶναι καὶ φτωχὸς ποὺ μοιάζει μὲ τὸν πλούσιο. Δὲν ἔχει ὅ,τι ἔχει ἐκεῖνος, ἀλλὰ τὸ τιμὰ καὶ τὸ ποθεῖ. Οὐσιαστικὰ λοιπὸν, καμμιά διαφορὰ δὲν ὑπάρχει ἀνάμεσα στὸν πλούσιο καὶ σ' αὐτὸν ποὺ τὸν ζηλεύει καὶ θὰ ἤθελε πολὺ, πάνω ἀπὸ καθετὶ ἄλλο, νὰ εἶναι ὅπως ἐκεῖνος. Μὲ πολλὲς προσόδους. Μὲ ἀνέσεις χλιδῆς. Μὲ τὸ αἶσθημα ὅτι ὁ κόσμος τὸν λογαριάζει καὶ τὸν φθονεῖ.

Μακάριος ὁποιος, μὲς ἀπὸ τὴ στέρηση, βρίσκει καὶ κατέχει τὸν Σωτήρα. Τὴ σταυρωμένη Ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Ἐκεῖνον, ποὺ ἡ Ἐκκλησία προσφέρει στὸν καθένα, ἐπαναλαμβάνοντας τὸ τοῦ Παύλου: «Παρέδωκα ὑμῖν... ὃ καὶ παρέλαβον» (Α' Κορ. ιε' 3). Πράγματι, «τί ἔχομεν ὁ οὐκ ἐλάβομεν;» (Α' Κορ. δ' 7).

Τὸ νὰ δεχθοῦμε αὐτὸν τὸν θησαυρὸ, ὅταν τίποτε δὲν μᾶς ἔχη δώσει ὁ κόσμος, εἶναι εὐκόλο. Ἄλλὰ ἄθλος βαρὺς εἶναι νὰ τὸν διατηρήσουμε, προσκρούοντας ἀένα στὸν κόσμον. Πρέπει νὰ κάνουμε ὑπομονή, «Ὅλη τὴν ὑπομονή», καθὼς λέει ἕνας ἀπὸ τοὺς Ἀποστολικούς Πατέρες. "Οσο διαρκεῖ ἡ μέρα τῆς ἐδῶ κάτω ζωῆς μας.

"Ετσι, μιλώντας στὸν ἑαυτὸ μου, τὸν προτρέπω μὲ κάποιους στίχους μου (Θεῖο καλοκαίρι, Ἀθήνα 1974, σ. 15):

Φύλαγε, ψυχὴ μου, τὴ χαρὰ καὶ τὸν κόπο καὶ τὸν ἀγῶνα, τὸ φῶς ὅσο ἔχεις κοντὰ σου. Μὴν ἀπκάνῃς, μὴν πῆς ἄρκει στ' ἄρωμα τ' ἀνθοῦ*, σεῦ κορμιοῦ τὸν ἰδρῶ. Μείνε πιστὴ σὲ θλίψη κι εὐφροσύνη ἀθάνα, «ἕως οὗ διαπνεύσῃ ἡ ἡμέρα καὶ κινήθωσιν αἱ σκιά».

"Ἄς μένουμε πάντα —αὐτὸ ἰσχύει γιὰ ὅλους— μὲ τὴ βεβαιότητα ὅτι ἀκόμη καὶ ὁ πιὸ ἅγιος ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἕνα τίποτε, ποὺ ἐλεήθηκε ἄνωθεν. Τῆς θεῖας Χάρης προϊόν.

* Στις λεπτεὲς χαρὲς ποὺ σοῦ δίνει τὸ Ἅγιο Πνεῦμα.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Τοῦ κ. **ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ**
Καθηγητοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης

387. Ἡ δὲ εὐχὴ ἰερέως ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ εὐχὴ «Οὐδεὶς ἄξιος...» δὲν λέγεται κατὰ τὴν λειτουργία τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, ἀλλ' ἀντ' αὐτῆς ἀπαγγέλλεται μόνον τὸ «Σιγησάτω πάσα σὰρξ βροτεία...», ὁ ὕμνος δηλαδὴ πὺ ψάλλεται τὴν ἡμέρα ἐκείνη ἀντὶ τοῦ χερουθικοῦ. Εἶναι τοῦτο ὀρθό; (Ἐρώτησις Πανος. Ἱερομ. Σωφρονίου).

Γιὰ τὴν εὐχὴ «Οὐδεὶς ἄξιος...» γράψαμε λίγα λόγια ἀπαντώντας στὴν ὑπ' ἀριθμ. 23 ἐρώτησι, πὺ ἀνεφέρετο στὴν ἔννοια τῆς φράσεως «τὰ δῶρα ταῦτα» τῆς ἐν λόγῳ εὐχῆς. Τότε γράψαμε πὺς ἡ εὐχὴ αὐτὴ δὲν ἀνήκει στὸ ἀρχικὸ κείμενο τῶν δύο βυζαντινῶν λειτουργιῶν, τοῦ Μεγάλου Βασιλείου καὶ τοῦ ἱεροῦ Χρυσόστομου, καὶ ὅτι προσετέθη μεταγενεστέρως σ' αὐτή. Αὐτὸ γίνεται κοινῶς ἀποδεκτὸ ἀπὸ ὅλους τοὺς μελετητές. Σκοτεινὸ παραμένει ἀκόμη, παρὰ τὶς προσπάθειες καὶ τὶς θεωρίες πὺ διατυπώθηκαν, τὸ θέμα τῆς προελεύσεώς τῆς, ἀν δηλαδὴ γράφηκε στὰ Ἱεροσόλυμα ἢ στὴν Κωνσταντινούπολι; ἢ στὴν Ἀλεξάνδρεια; Ὑπὲρ τῆς τελευταίας ὑποθέσεως συνηγορεῖ ἡ ὑπαρξὴ τῆς στὴν ἀλεξανδρινῆ λειτουργία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, τὸ ὅτι δὲν ἀναφέρεται στὸν Θεὸ - Πατέρα, ἀλλὰ στὸν Υἱό, ὅπως ὅλες οἱ εὐχῆς τῆς λειτουργίης αὐτῆς, καὶ ἡ φυσικώτερα θέσι πὺ κατέχει στὸ κείμενο τῆς λειτουργίης ἐκείνης, ὅτι δηλαδὴ προβλέπεται ἡ ἀνάγνωσις τῆς μετὰ τὴν ἀπόθεσι τῶν τιμιῶν δῶρων ἐπὶ τῆς ἁγίας τραπέζης, ὅποτε καὶ ἡ φράσι τῆς «τὰ δῶρα ταῦτα» ἀνταποκρίνεται ὀρθότερα πρὸς τὰ τελούμενα, ἀναφέρεται δηλαδὴ στὰ δῶρα πὺ ἦδη θρίσκονται ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, πρὸ τοῦ ὁποίου ἀναγιγνώσκεται ἡ εὐχὴ. Ἀποδεδειγμένον πάντως εἶναι πὺς μετὰ ἀπὸ ἀρκετὰς διακυμάνσεις ἡ εὐχὴ αὐτὴ, ὡς προπαρασκευαστικὴ τοῦ λειτουργοῦ γιὰ τὴν τέλεσι τοῦ μυστηρίου τῆς θείης εὐχαριστίας, εἰσήχθη πρῶτα στὴ λειτουργία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου σὲ ἐποχὴ πὺ τὸ κείμενὸ τῆς ἦταν πὺ δευτικὸ ἀλλαγῶν καὶ προσθηκῶν ἀπὸ τὰ κείμενα τῆς λειτουργίης τοῦ ἱεροῦ Χρυσόστομου, γιὰτὶ ἡ πρώτη λειτουργία (τοῦ Μεγάλου Βασιλείου) ἐτελεῖτο συχνότερα ἀπὸ τὴ δευτέρα (τοῦ Χρυσόστομου) καὶ γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ προτασσόταν καὶ στὰ χειρόγραφα. Ἔτσι, ὡς «Εὐχὴ ἦν ποιεὶ ὁ ἱερεὺς ὑπὲρ ἑαυτοῦ τῶν χερουθικῶν λεγομένων», ἡ εὐχὴ «Οὐδεὶς ἄξιος...» ἀπαντᾷ γιὰ πρώτη φορὰ στὸν Βαρβερινὸ

κώδικα 336 τοῦ Η' αἰῶνος, πὺ εἶναι τὸ ἀρχαιότερο βυζαντινὸ Εὐχολόγιον, μόνον στὴ λειτουργία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ὅχι δηλαδὴ καὶ στὴ λειτουργία τοῦ Χρυσόστομου. Ἀργότερα σὲ νεώτερα χειρόγραφα τὴ συναντοῦμε καὶ στὶς δύο λειτουργίης.

Ὅλα αὐτὰ ἔχουν κάποια, μακρινὴ ὅμως, σχέσι μετὰ τὴν ἐρώτησι. Ἐπειδὴ δηλαδὴ αὐτὴ προέρχεται ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὅρος, ὅπου οἱ πατέρες μετὰ βαθύτατον σεβασμὸν καὶ ἀκριβείαν τηροῦν τὶς ἀρχαῖες παραδόσεις καὶ καμμιά φορὰ στὴ λειτουργικὴ τους πράξι ἐπιδιώκουν παμπάλαιες λειτουργικὲς συνήθειες ἀφ' ἑνός, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐπειδὴ ποτὲ δὲν εἶναι διατεθειμένοι νὰ κάνουν αὐθαίρετες παραλείψεις στὰ ἱερὰ κείμενα, θὰ μπορούσε νὰ διερωτηθῆ κανεὶς μήπως καὶ ἐδῶ ἔχομε κατὰ τὸ ἀνάλογο. Εἶναι γνωστὸ πὺς οἱ ἀκολουθίης τῶν μεγάλων ἑορτῶν καὶ μάλιστα τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος καὶ τοῦ Πάσχα διασώζονται, λόγῳ τῆς συντηρητικότητός των, ἀρχαιότερες λειτουργικὲς συνήθειες. Νὰ ἔχομε καὶ ἐδῶ κατὰ τέτοιον; Νὰ διασώθηκε δηλαδὴ ἡ παμπάλαια πράξι ἔστω καὶ μόνον στὴ λειτουργία τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, ἔστω καὶ ἀπὸ ὀρισμένους μόνον συνεχιστὰς τῆς παραδόσεως αὐτῆς; Μοῦ φαίνεται ἐντελῶς ἀπίθανον, γιὰτὶ, καθὼς εἶδαμε, ἦδη τὸν Η' αἰῶνα ἡ εὐχὴ «Οὐδεὶς ἄξιος...» εἶχε εἰσαχθῆ στὴ λειτουργία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, πὺ αὐτὴ μάλιστα τελεῖται κατὰ τὸ Μέγα Σάββατον.

Μᾶλλον πρέπει νὰ θεωρηθῆ βέβαιον ὅτι πρόκειται περὶ παρεξηγήσεως, πὺ προήλθε ἀπὸ παρερμηνεία ὀρισμένων τυπικῶν διατάξεων ἢ ἀπὸ ἀτυχῆ ἐπίδρασι τῆς λειτουργίης τῶν Προηγιασμένων. Ὡς γνωστὸ, μετὰ τὴν εὐχὴ «Οὐδεὶς ἄξιος...» ἀπαγγέλλεται τρίς ἀπὸ τοὺς λειτουργοὺς ὁ χερουθικὸς ἢ ὁ ἀντὶ αὐτοῦ ψαλλόμενος ὕμνος. Στὴν προκειμένη περίπτωσι πρέπει νὰ ἀπαγγελθῆ τρίς ὁ χερουθικὸς ὕμνος τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, τὸ «Σιγησάτω πάσα σὰρξ βροτεία...». Προφανῶς σ' αὐτὸ θὰ ἐπέμενε ἡ σχετικὴ τυπικὴ διάταξι, θεωρώντας ὡς αὐτονόητον ὅτι αὐτὸ θὰ ἐγίνετο μετὰ τὴν ἀπαγγελία τῆς εὐχῆς «Οὐδεὶς ἄξιος...».

(Συνεχίζεται)

Γιὰ ὅτι ἀφορᾷ στὸν «ΕΦΗΜΕΡΙΟ» πρέπει νὰ ἀπευθύνεσθε στὴ Διεύθυνση τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὁδὸς Ἰωάννου Γενναδίου 14, Ἀθήνα (140). Τηλ. 718.327.

Ε Π Ι Κ Λ Ι Ρ Α

Ὁ καὶ «τὴν καρδίαν χρυσοῦς»

ΤΟ ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟ τοῦ Νοεμβρίου στολίζει ὄχι λίγα ὀνόματα μὲ ξεχωριστὴ ἀγλή. Ἔνα ἀπ' αὐτὰ, τὸ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη τοῦ Χρυσοστόμου (13ῃ). Εἶναι ἀπὸ τοὺς μεγάλους Πατέρες. Ἡ δόξα του, ἀδυντο φέγγος, διανύει τοὺς αἰῶνες ἀμείωτη. Τὸ ἐπίθετο Χρυσόστομος, πὸν ἡ Ἐκκλησία συνήψε σὺ δ' ονομά του, θυμίζει τὴν ἐκθαμβωτικὴν εὐφράδεια τοῦ ἀνδρός. Πράγματι, εἶναι ὁ Δημοσθένης — καὶ κατὰ παρὰ πάνω — τοῦ χριστιανισμοῦ.

Εὐφράδεια ὅμως, πὸν δὲν χρωστᾷ τὴ φήμη της μόνο στὴν αἰσθητικὴν ἀξία, ὡς προῖον ἐνὸς φιλολογικοῦ εἶδους. Ὅπως λέει τὸ μεγαλυνάριο τῆς ἐορτῆς του, αὐτὸς ὁ Πατὴρ καὶ Διδάσκαλος τῆς Ἐκκλησίας ὑπῆρξε ὄχι μόνο «τὴν γλώττιαν χρυσοῦς», ἀλλὰ «καὶ τὴν καρδίαν». Ἡ ὁμορφία τοῦ λόγου του εἶναι ἀπόρροια τῆς ὁμορφίας τῆς ψυχῆς του. Ὁραῖα δὲν ἦσαν μόνον ὅσα ἔλεγε, ἀλλὰ καὶ ὅσα αἰσθανότιον καὶ θίωνε μέσα στὴ χάση τοῦ Χριστοῦ. Μέσα λοιπὸν ἀπὸ τὰ κείμενα καὶ τὴ ζωὴ του, ἡ Ἐκκλησία ὄντως «κληρονομεῖ τὰ μαρτύρια (τὶς ἐπιτολές) τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν αἰῶνα», κρατώντας αὐτὴ τὴν κληρονομία σὺν «ἀγαλλίαμα καρδίας» (Ψαλμ. 91ῃ' 111).

Ἡ κοινωνικὴ τους διδασκαλία

Η ΦΩΝΗ τῶν Πατέρων εἶναι ἀθάνατη. Μὲς ἀπὸ τὶς συγγραφές τους, σὺν ἀπὸ πλούσια πνευματικὰ κοινάματα, ἡ Ἐκκλησία ἀντλεῖ, σὲ ὅλες τὶς ἐποχές, πολὺτιμα διδάγματα, ὄχι λίγα ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἀξία μιᾶς ἀκρας ἐπικαιρότητας. Ὅπως, γιὰ παράδειγμα, σήμερα τὰ ὅσα προέρχονται ἀπὸ τὴν κοινωνικὴν διδασκαλίαν αὐτῶν τῶν φωστῆρων τοῦ χριστιανισμοῦ.

Ὁ «Ἐφημέριος» συνιστᾷ στοὺς αἰδεο. ἀναγνώστες του ἕνα σχετικὸ βιβλίον, πὸν ἐξέδωσε πρόσφατα ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία μὲ τὸν τίτλον «Ἡ κοινωνικὴ διδασκαλία τῶν Ἑλλήνων Πατέρων». Περιέχει ἕνα καίριον ἀπάνθισμα ἀποφθεγμάτων τους, ἀναφερομένων στὴν κοινωνικὴν ζωὴν, καρπὸ εὐσυνείδητης ἐργασίας τοῦ γνωστοῦ θεολόγου κ. Ν. Μπουγάτσου.

Τὸ περιεχόμενον τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς στρέφεται γύρω ἀπὸ θέματα κατ' ἐξοχίαν ἐνδιαφέροντα τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον καί, ἰδιαίτερα, ὅσους μὲ τὰ κοινὰ ἀσχολοῦνται, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἀριθμοῦνται καὶ οἱ κληρικοί.

Ἡ νηστεία τῶν Χριστουγέννων

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΟΜΕΝΗ τῆς μῆμης τοῦ Ἀποστόλου Φιλίππου, δηλ. ἀπὸ τὴ 15ῃ τοῦ μηνός,

ἀρχίζει ἡ νηστεία τῶν Χριστουγέννων. Εἶναι ἡ μιά ἀπὸ τὶς δύο «σαρακοπέες». Οἱ παλαιοὶ τὴν τηροῦσαν. Στὶς μέρες μας, λίγοι τὴν ὑπολογίζουσι στὰ σοδαρά. Τὸ φαινόμενον ἐξηγεῖται ἀπὸ πολλοὺς λόγους, πὸν δὲν εἶναι τοῦ παρόντος ν' ἀναφεροῦν. Πάντως, δὲν εἶναι ἐπαινετὸ. Ἔτσι, θὰ ἐπρεπε οἱ ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας μας νὰ μὴν ἀδιαφοροῦν ἀπέναντι του. Ἔχουν χρέος, συνειδητοποιώντας τὴν εὐθύνη τους, νὰ τὸ ἀντιμετωπίσουσι. Διαφοροῦντας τὰ πνευματικὰ τους τέκνα πάνω στὴ σωστὴ ἔννοια τῆς νηστείας.

Ἡ προστασία τῆς μητρότητος

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ πολιτικὴ πὸν ἀσχεῖται σήμερα στὴν Ἑλλάδα, παρουσιάζει ἀκόμη πολλὰ κενὰ, μερικὰ ἀπὸ τὰ ὁποῖα εἶναι ἀνεπίτρεπτα, μὲ τὰ κοινὰ πὸν ὑπαγορεύονται ἀπ' ὅτι γίνεται στὶς προηγμένες χώρες. Ἔνα ἀπ' αὐτὰ τὰ κενὰ ἀφορᾷ στὴν προστασία τῆς μητρότητος. Πρόκειται γιὰ χρέος τῆς Πολιτείας πρὸς τὴν πὸν ἱερὴ ἰδιότητα τῆς γυναίκας.

Πρὶν ἀπὸ μισὸ ἔτος, ἡ τότε ὑφυπουργὸς Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν εἶχε ἀνακοινώσει στὴ Βουλὴ τὴν κατάρτιση νομοσχεδίου, πὸν θ' ἀπέβλεπε στὴ βελτίωση καὶ τὴν συμπλήρωση τῶν θεσμῶν κήδους τῆς Πολιτείας σ' αὐτὸν τὸν ἴσο σπονδαῖο γιὰ τὸ ἔθνος τομέα τῆς κοινωνικῆς δεοντολογίας. Ὁ ἡμερησίος Τύπος πρόβαλε τότε τὴν εἰδηση καὶ τὴ χαίρειση μὲ ἐπαινετικὰ σχόλια. Τώρα, ὅστερα ἀπὸ τὴν ἀναμονήν, ἀρχίζει νὰ μιᾷ γιὰ ἀκατανόητη ἀβελτηρία ὑπευθύνων. Τὸ νομοσχέδιον λοιπὸν ἔμεινε μιὰ ὑπόσχησις.

Θεόδωρος ὁ Στουδίτης

ΣΤΙΣ 11 ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ, ἡ Ἐκκλησία μας τιμᾷ τὴ μῆμην ἐνὸς ἀπὸ τὰ πὸν λαμπρὰ τέκνα της, τοῦ Ὁσίου Θεοδώρου τοῦ Στουδίτη.

Αὐτὸς ὁ Ἅγιος ἔλαμψε στὰ τέλη τοῦ 8ου καὶ τὶς ἀρχές τοῦ 9ου αἰ. Ἀναδείχθηκε σκεῦος πολὺτιμο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος σὲ περίοδο δοκιμασίας τοῦ ἀνατολικοῦ χριστιανισμοῦ. Ἀναδιοργάνωσε τὸ μοναχισμὸν κατὰ τὰ πρότυπα πὸν παρείχε ἡ σχετικὴ διδασκαλία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου. Ἀντιστάθηκε κρατερᾷ στοὺς εἰκονομάχους αὐτοκράτορες, πράγμα γιὰ τὸ ὁποῖο προσαγορεύτηκε καὶ Ὁμολογητῆς. Παράλληλα, διακρίθηκε καὶ ὡς ἐκκλησιαστικὸς συγγραφεύς. Συνέταξε ἔργα κατὰ τῶν εἰκονομάχων, ὁμιλίες (πρὸς μοναχοὺς καὶ πρὸς λαϊκοὺς), ὑπικά γύρω ἀπὸ τὴν λειτουργικὴν ζωὴν, ἀποκρίσεις σὲ νομοκανονικὰ χαρακτῆρος ἐρωτήματα, καθὼς καὶ λειτουργικὰ καὶ θύραθεν ποιήματα. Ἀλλὰ τὸ πὸν ὀγκῶδες μέρος τῆς συγγραφικῆς του παραγωγῆς εἶναι οἱ ἐπιστολές του.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

ΤΑΞΙΔΙ ΣΤ' ΑΝΑΠΛΙ

Της Έλένης Βαλαβάνη

Έκδοσι «Δωδώνη»

Το βιβλίο της κ. Έλένης Βαλαβάνη «Ταξίδι στ' Ανάπλι» είναι ένα από τα πιο αληθινά, πιο ζεστά και ζωντανά βιβλία, που κυκλοφόρησαν τον τελευταίο καιρό, για παιδιά και μεγάλους.

Πρόκειται για έργασια, που όχι μόνο φανερώνει, για μία ακόμα φορά, το ταλέντο και τις ευαίσθητες της γνωστής συγγραφέως, μα και προσφέρει ανεκτίμητες γνώσεις και πολλές συγκινήσεις για μία πόλη που έπαιξε τόσο μεγάλο ρόλο στην ιστορία του νεοελληνισμού.

«Το Ναύπλιο το αγαπούσα κι από πριν, μα τώρα ξέρω γιατί», έλεγε μία μικρή αναγνώστριά.

Και δεν είχε άδικο! Όλα σ' αυτό το βιβλίο: τα πρόσωπα, οι περιγραφές, τα γεγονότα ξετυλίγονται αυθόρμητα, φυσικά. Οι διάλογοι είναι όπως και στην καθημερινή μας ζωή. Κι αυτό είναι το πιο σπουδαίο! Το βιβλίο ν' αποτελεί έκφραση και προέκταση των δικών μας σκέψεων και επιθυμιών.

Έξ' άλλου τα προβλήματα και τα ερωτήματα που μέσα στην πλούσια δράση του βιβλίου θέτονται, άποτε-

λουν μία ζωντανή κίνηση που εύχρηστα ξεχωριστά τον αναγνώστη.

Το «Ταξίδι στ' Ανάπλι» της Έλένης Βαλαβάνη, είναι ένα αληθινό πέραςμα του παρόντος προς τις παραδόσεις μας και το αντίθετο. Γι' αυτό και είναι προσφορά και μαρτυρία από τις πιο καλές. Φς

ΜΕ ΤΟ ΦΩΤΟΣΤΕΦΑΝΟ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΔΟΞΗΣ

Του κ. Ζησίμου Βιρβίλη

Όπως και άλλοτε έχουμε τονίσει οι «Βίοι Αγίων», οι ιστορίες των μαρτύρων, οσίων και δικαίων της πίστεώς μας, άποτελούν την πραγματική ζωή της Εκκλησίας.

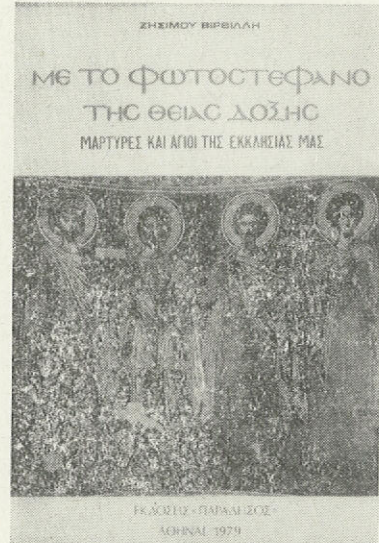
Τό Συναξάρι καθρεφτίζει αυτό το ίδιο το Σώμα της Εκκλησίας και ή καθημερινή σπουδή του είναι ή μελέτη, ή οικοδομή και ή μαρτυρία των πνευματικών βιωμάτων της.

Μιά τέτοια προσπάθεια, με κείμενα, διαλόγους, περιγραφές των Αγίων της Όρθοδοξίας μας, είναι και τό βιβλίο του κ. Ζ. Βιρβίλη, που αναφέρεται σέ μάρτυρες και άγιους της Εκκλησίας μας.

Πρόκειται για στιγμιότυπα από «τις πιο κρίσιμες πτυχές της ζωής και της δράσεώς τους, ζωντανεμένα, όσο γίνεται καλύτερα, με τον τύπο του διαλόγου», όπως σημειώ-

νει στα «Λίγα καταποιστικά λόγια» του ό σ.

Τό βιβλίο, έκτός από την παρουσίαση των άγιων και των μαρτύρων με άπλό και γλαφυρό τρόπο, περι-

λαμβάνει και εικόνες που συμπληρώνουν την όλη δουλειά κι έτσι τό καθιστούν εύχρηστο και εποικοδομητικό ανάγνωσμα για κάθε χριστιανό. Φς

Η ΕΠΟΠΤΙΚΗ ΔΙΔΑΧΗ ΚΑΙ ΤΑ ΕΠΟΠΤΙΚΑ ΜΕΣΑ

Συνέχεια από τη σελ. 228

κρές λυχνίες) 3) όμοιώματα αντικειμένων υπό σμίκρυνση ή μεγέθυνση ή τομή ή κατάτμηση- συλλογές, προθήκες έκθεμάτων ή μουσείων 4) εικονόγραμμα διδακτικά έγχειριδια, περιοδικά, βιβλία 5) συσκευές και αντικείμενα έγγραφης και άναμεταδόσεως ήχου, δηλαδή γραμμόφωνα, μαγνητόφωνα, δίσκοι ή ταινίες ήχου ύψηλης πιστότητος ή στερεοφωνικού 6) ραδιόφωνο και τηλεόραση 7) δραστηριότητες προς μορφωτικούς σκοπούς (μορφωτικές επισκέψεις, έκδρομές, ταξίδια, μουσικές έσπερίδες, όργάνωση έκθέσεων κ.τ.τ.) (Γ. Κόντου, Έποπτικά μέσα διδασκαλίας, στή «Μεγάλη Παιδαγωγική Έγκυκλοπαίδεια».

τόμ. 2, 1967, σ. 665 - 669. Άριστάρχου Ζευκιλή, Έποπτικά μέσα διδασκαλίας, Άθήναι 1973).

Η χρήση όλων των έποπτικών τούτων μέσων μπορεί να καταστήσει την διδασκαλία τελειότερη, έφ' όσον δημιουργεί σαφέστερες και σταθερότερες παραστάσεις προκαλεί ζωηρό ενδιαφέρον διεγείρει συγκεντρώνει και συγκρατεί την προσοχή καταπολεμεί την φλυαρία στην διδασκαλία προάγει την αυτενέργεια και έκσυγχρονίζει την άγωγή. Τά έποπτικά μέσα μπορούν να ζωοποιήσουν ιδιαίτερα την λειτουργική μόρφωση και άγωγή και να συντελέσουν στην προβολή όλων των πτυχών της λειτουργικής τέχνης και στην καλλιέργεια της Χριστιανικής Αίσθητικής.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΝ ΤΟΥΣ ΕΦΗΜΕΡΙΟΥΣ

Φροντιστήριο

άντιμετωπίσεως αίρέσεων

Αρχίζουν, στις 5 Νοεμβρίου, τα μαθήματα του έκτου κύκλου του «Φροντιστηρίου Αντιμετωπίσεως Αιρέσεων» της 'Ι. Αρχιεπισκοπής Αθηνών, που διευθύνει ο πρωτοπρ. π. Αντώνιος Αλεξιάδης. Τα μαθήματα θα γίνονται στην αίθουσα διαλέξεων της Αποστολικής Διακονίας ('Ι. Μονή Πετράκη) κάθε Τετάρτη, από 5 έως 7.30 μ.μ.

Θα διδασχθούν τα μαθήματα: α) Έκθεση της Ορθόδοξου Πίστωσης. β) Αγιογραφική ανάγνωση της πλάνης. γ) Αυτόανάγνωση της πλάνης.

Για έγγραφες και περισσότερες πληροφορίες οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να απευθύνονται στο Γραφείο Αντιμετωπίσεως Αιρέσεων, οδός Ιασίου 1, Αθήναι, Τ. 140 ή στο τηλέφ. 719.161.

Η Δ.Ι.Σ.

για το Ποιμαντικό Τμήμα

Να εισάγονται μόνον άρρενες στο Ποιμαντικό Τμήμα των Θεολογικών μας Σχολών ζήτησε πρόσφατα με έγγραφό της η Διαρκής 'Ι. Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος από το Υπουργείο Παιδείας.

Στό έγγραφο τονίζεται ακόμη ότι οι υποψήφιοι για το Ποιμαντικό Τμήμα Θεολογίας πρέπει να είναι έφοδιασμένοι άπαραιτήτως και με συστατική έπιστολή ορθόδοξου Μητροπολίτου.

Περιοδικά

Ένοριακών Ναών

● «Η ΕΝΟΡΙΑ ΜΑΣ» είναι ο τίτλος ενός καλαίσθητου ένοριακού δελτίου, το οποίο εκδίδει από τον Σεπτέμβριο 1979 ο 'Ι. Ναός Κοιμήσεως της Θεοτόκου και Αγίου 'Ιωάννου Βούλας, με υπεύθυνο τον Αιδ. πρεσβύτερο π. Σταμάτιο Σκλήρη. Το δελτίο εκδίδεται τακτικά σε μεγάλο σχήμα, με διχρωμία και βυζαντινά διακοσμητικά και διακρίνεται για τη βαθιά ορθόδοξη πνευματικότητα του.

● «ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΡΗΜΟΥ» τιτλοφορείται μηνιαία έκδοση που

κυκλοφόρησε τον περασμένο Σεπτέμβριο το Γυναικείο Έργο Μοναστηρίου «Ο Απόστολος Παύλος», με υπεύθυνο τον Πανσο. Αρχιμ. π. Δοσίθεο Ανδριανόπουλο, Έρεκκήρυκα της 'Ι. Μητροπόλεως Μεσογαίας και Λαυρεωτικής.

● Η ένορία των Τριών Έραρχων Άνω Πετραλώνων έξεδωσε τό σ' τεύχος ενός έξασελίδου διμηνιαίου περιοδικού πνευματικής έποικοδομής, με τον τίτλο «ΕΝΟΡΙΑΚΟΣ ΠΑΛΙΜΟΣ». Το φυλλάδιο άπευθύνεται ιδίως στους ένοριτες, και είναι καλογραμμένο.

● «ΤΑ ΛΥΧΝΑΡΙΑ ΤΗΣ ΕΠΤΑΛΟΦΟΥ» συνεχίζουν για τέταρτο έτος την έκδοσή τους. Είναι το μηνιαίο περιοδικό των Κατηχητικών Σχολείων 'Ι. Ναού Ζωσδ. Πηγής Έπταλόφου, της Μητροπόλεως Νεαπόλεως και Σταυρουπόλεως. Πάντοτε έπιμελημένο και με ένδιαφέρουσα ύλη για παιδιά και νέους.

Οί Κατακόμβες της Μήλου

Λογαριασμός καταθέσεων, υπ' αριθμ. 482606-00, άνοιχθηκε στην Έθνική Τράπεζα της Ελλάδος (Κεντρικό) έπί όνόματι της Έρανικής Έπιτροπής Συντηρήσεως Κατακομβών της νήσου Μήλου. Στο λογαριασμό αυτόν μπορούν να καταθέτουν όσοι έπιθυμούν να ενισχύσουν το έργο συντηρήσεως και διασώσεως του παλαιότερου χριστιανικού μνημείου του έλληνικού χώρου, που έχει αναλάβει η παραπάνω Έπιτροπή.

Ηδη δημοσιεύθηκε στο υπ' αριθμ. 220 ΦΕΚ της 3 'Οκτωβρίου 1980 Προεδρικό Διάταγμα, με το όποιο συγκροτήθηκε η Έρανική Έπιτροπή.

Η άνάθεση και παρακολούθηση του έργου θα γίνουν από Έπιτροπή ειδικών, την όποια θα συγκροτήσει το Υπουργείο Πολιτισμού.

Μεγάλες δωρεές

Παρά την συκοφαντική έκστρατεία κατά της Εκκλησίας και τη συστηματική άγνόηση εκ μέρους του Τύπου της κοινωνικής προσφοράς της, ο πιστός λαός του Κυρίου συμπαραστέκεται έμπρακτα στο έργο της. Πρόσφατα παραδείγματα:

● Ο κ. Αγκάλαος Τσιρώνης, κάτοικος Πατρών, πρόσφερε άκίνητο μεγάλης άξίας που βρίσκεται στην Αμαλιάδα, στην 'Ι. Μητρόπολη Ηλείας. Αμέσως ο Σεβ. κ. Αθανάσιος συνέστησε τον «Τσιρώνειο Νηπιοβρεφικό Σταθμό» που θα φιλοξενή όλη την ήμέρα βρέφη έργαζομένων μητέρων.

● Ο γιατρός κ. Εύαγγελος Μεληγιάννης πρόσφερε τό ποσό των 400.000 δρχ. στα Έρφανοτροφεία Άρρένων και Θηλέων της 'Ι. Μητροπόλεως Χαλκίδας, ο δε Σεβ. κ. Χρυσόστομος ευχαριστώντας τον δωρητή, εύχήθηκε να εύρη μιμητές ή πράξη του.

● Άνώνυμος χριστιανός απέστειλε στο Γραφείο Έξωτερικής Έραπισταλίας της Αποστολικής Διακονίας, τό ποσό των 320.000 δρχ., για την άνέγερση του 'Ι. Ναού Εύαγγελιστού Μάρκου στην Κινσάσα του Ζαΐρ (Άφρική).

Νέοι συνταξιούχοι

του TAKE

— Νίκου Χριστοφόρος, Έρεύς, Β)4, έτη υπηρεσίας 35, σύνταξη 21.048, έφάπαξ 361.181.

— Μιχαηλίδης Κυριάκος, Έρεύς, Γ)6, έτη υπηρεσίας 35, σύνταξη 17.592, έφάπαξ 320.600.

— Μαρκόπουλος Σαράντης, Έρεύς, Γ)6, έτη υπηρεσίας 35, σύνταξη 17.592, έφάπαξ 328.128.

— Μόσχου Δημήτριος, Έρεύς, Γ)6, έτη υπηρεσίας 33, σύνταξη 17.482, έφάπαξ 327.266.

— Φορνιαδης Παναγιώτης, Έρεύς, Γ)6, έτη υπηρεσίας 35, σύνταξη 17.592, έφάπαξ 332.917.

— Κουρης Νικ., Έρεύς, Β)4, έτη υπηρεσίας 29, σύνταξη 12.966, έφάπαξ 258.295.

— Παπαδόπουλος Εύδόκιμος, Έρεύς, Γ)6, έτη υπηρεσίας 33, σύνταξη 15.481, έφάπαξ 330.209.

— Καντζάβελος Γεώργιος, Έρεύς, Γ)6, έτη υπηρεσίας 35, σύνταξη 17.592, έφάπαξ 332.015.

— Λάζος Θωμάς, Έρεύς, Γ)6, έτη υπηρεσίας 32, σύνταξη 17.213, έφάπαξ 325.132.

Ε. Π. Α.